Ազգ

Հոկտեմբեր 2, 1991
Չորեքշաբթի
Եռօրեայ թերթ
Ա տարի, թիւ 66
գինը՝ 30 կ.

հասցէն՝ Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47
հեռախօս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տելեքս՝ 243267 SULA SU

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ Гос. Библиотека ՀՍՍՀ-Арм.С

Հայաստանի ՆԳՆ-ն մեղադրում է Ադրբեջանի ղեկավարությանը

Հայաստանը մեղադրեց Ադրբեջանին՝ *«բանակցությունների գործընթացը սկսելու համար ձեռք բերված պայմանավորվածությունը մերժելու և Ռուսաստանի ու Ղազախստանի նախագահների միջնորդական առաքելության արդյունքները տապալելու փորձերի»* մեջ: Այդ մասին է ասվում Հայաստանի ՆԳՆ-ի հայտարարության մեջ: Հաղորդվում է, որ սեպտեմբերի 20-30-ը Լեռնային Ղարաբաղի և Շահումյանի շրջանի տարածքում ակտիվացել էին Ադրբեջանի կողմից ձեռնարկված ռազմական գործողությունները:

Հայաստանի ՆԳՆ-ն մտահոգություն հայտնեց նաև, որ չնայած ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի և ԽՍՀՄ պաշտպանության նախարարության ղեկավարության հավաստիացումներին, չմիջամտել ազգամիջյան ընդհարումներին, արձանագրված են բազմաթիվ փաստեր, որոնք վկայում են վերոհիշյալ կառույցների խախտման մասին: Հայաստանի ՆԳՆ-ն վճռական բողոք հայտնեց հայ բնակչության դեմ ուղղված զինյալ ուժերի օգտագործման առիթով: ■

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հանգիստ ուժի կուսակցութիւնը

70 տարի առաջ, 1921 թ. հոկտեմբերի 1-ին, արեւմտահայ եւ արեւելահայ գաղափարակից վեց կազմակերպութիւններ, որոնցից հնագոյնը՝ 1885 թ.-ին Վանում հիմնուած Արմենական կուսակցութիւնը, վերջնականապէս միացան իրար եւ կազմեցին Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը: Նոր իրադրութիւն էր ստեղծուել մեր ժողովրդի կեանքում. Հայաստանը խորհրդայնացել էր՝ բացառելով ամէն տեսակի քաղաքական ինքնուրոյն եւ ազատ գործունէութիւն այստեղ, իսկ Մեծ եղեռնից փրկուած զանգուածներին բոլորովին նոր պայմաններ էին պարտադրուած: Եւ ըստ այսմ ՌԱԿ-ը ստիպուած էր յարմարուել գաղթահայ պայմաններին, դիմագրաւել անյաղթահարելի դժուարութիւններ, առաջին հերթին՝ ուծացման վտանգի, սփիւռքում պայքարել ազգային-հասարակական մեր կառոյցներն ու եկեղեցին ժողովրդավարական սկզբունքներով ղեկավարելու համար, մեր տարագիր ժողովրդի մօտ արմատաւորել այն առհաւական տեսակէտը, թէ հայրենիքը վեր է բոլոր տեսակի գաղափարախօսութիւններից ու վարչաձեւերից:

Եւ այսպէս՝ տքնութեան, պայքարի, նահանջների, ոգեւորութեան ու յոյսի 70 տարիներ, որոնք անցան վտարանդիութեան մէջ, ինչպէս սփիւռքահայութեան կեանքն ամբողջ. մինչեւ 1988 թ.ը. երբ մայր հայրենիքում, Արցախեան շարժման շնորհիւ, հեսզհեստ սկսեցին փոխուել մթնոլորտը, ըմբռնումները, քաղաքական յարաբերութիւնները, մինչեւ որ ստեղծուեց հայոց ազգային խորհրդարանը, ազգային իշխանութիւնը, եւ մեր աւանդական այլ կուսակցութիւնների հետ մայր հայրենիք վերադարձաւ 1923 թ.-ին այստեղ լուծարուած Ռամկավար ազատական կուսակցութիւնը:

Այդ վերադարձը չեղաւ փողով ու թըմբուկով, քանի որ ՌԱԿ-ը բոլորից լաւ գիտէր, թէ իր 70 տարիների վաստակը եւ 106 տարիների ժառանգը միայն պատմական արժէք կ՚ունենար, եթէ ինք չկարողանար նոր պայմաններին ու նոր պահանջներին նոր խօսք ասել ու բոլորովին նոր աշխատանք ծաւալել:

Այդ վերադարձը չեղաւ զգայացունց, քանի որ ՌԱԿ-ը Հայաստան չէր վերադարձում սովորեցնելու համար, այլ՝ սովորելու, ինչպէս մեր ողջ ժողովուրդն ու մեր նորաստեղծ ազգային պետութիւնը:

Այդ վերադարձը չեղաւ հրմշտոցով, քըդային, քանզի ՌԱԿ-ը ոչ ոքի տեղն ու պորտը գրաւելու չի եկել. այնքան լայն է ասպարէզը եւ այնքան մեծ է կարիքը արտաքուստ գործ անողների համար:

Նա Հայաստան չի վերադարձել պարտաշրջ իրաւունքով, այլ յաւիտենական պարտադրանքի գիտակցութեամբ: Չի եկել քարոզելու, այլ գործելու:

ՌԱԿ-ը Հայաստան չի եկել իրավիճակը ապակայունացնելու, քանզի նա հանգիստ ուժի կուսակցութիւնն է: ■

Կոնգրեսականները Բուշից պահանջում են ճանաչել Հայաստանի անկախությունը

ՌԱԿ Բոստոնի գրասենյակից հաղորդում են.

Կոնգրեսականներ Ուեյն Օուենզն ու Ջեյմս Սենսենբրենները, որոնք սեպտեմբերի 21-ին Հայաստանում էին գտնվում իբրև դիտորդ Անկախության հանրաքվեին հետևելու, Մ. Նահանգներ վերադարձին պաշտոնական նամակ են հղել նախագահ Ջ. Բուշին, պահանջելով ճանաչել Հայաստանի անկախությունը և տնտեսական առանձին օգնություն ցույց տալ նրան՝ դիմակայելու առաջիկա ձմռանը:

Վերանայելով հանրաքվեի կանոնավոր ընթացակարգի և ոգևորիչ արդյունքների մասին և հաստատելուց հետո, որ Հայաստանը միակ հանրապետությունն է, որ հողի սեփականաշնորհումն արդեն իրողություն է դարձել, և որտեղ գործում են արդեն 15-20 հազար սեփական ձեռնարկություններ, կոնգրեսականները նախագահից խնդրում են շտապույթ ճանաչել այս նորանկախ երկիրը ու ժողովրդին: *«Ամերիկյան այդ ճանաչումը,*– գրում են կոնգրեսականներն իրենց նամակում,– *հսկայական ներգործություն է ունենալու այս քաջ և աշխատասեր ժողովրդի վրա, որին լուրջ խնդիրներ են սպասում առաջիկա ձմռո»*:

Նամակի տակ ստորագրել են ավելի քան 160 այլ կոնգրեսականներ: ■

Հոնգ Կոնգ. պոտսակ Պեկինի համար

«Ժողովրդավարությունը համարժեքված չէ Չինաստանին», վերջերս ասել է Լի Պենը: Իսկ մի՞թե չին վարչապետի կառավարման համակարգը «համարժեքված է» ժողովրդավարությանը: Հոնգ Կոնգը իր պատմության մեջ առաջին անգամ հանրաքվե անցկացրեց սեպտեմբերի 15-ին: Պեկինի առաջադրած թեկնածուներից ոչ մեկը չընտրվեց: Գործարար շրջանների այն ներկայացուցիչները, որոնք «հանուն կայունության» հանդես են գալիս համայնավարների հետ փոխզիջումների դիմելու օգտին, նույնպես պարտություն կրեցին: Օրենսդիր խորհրդում ընտրված 18 անձանցից 16-ը ազատականներ կամ անկախականներ են, որոնց կարծիքով, մինչև 1997 թվականը (երբ Հոնգ Կոնգը անցնելու է Չինաստանին) Բրիտանական այդ տարածքը որքան ավելի դեմոկրատացված լինի, այնքան ազատ կմնա Պեկինի խնամակալության տակ:

Նորընտիր անձինք կազմում են ապագա խորհրդարանի գրեթե մեկ երրորդը: Անգլիան դա բավարար է համարում իր 6 միլիոն երկրորդ կարգի հպատակների համար: Օրենսդիր խորհուրդը նախաձեռնողական կամ բյուջետային որևէ իրավասություն չունի: ■

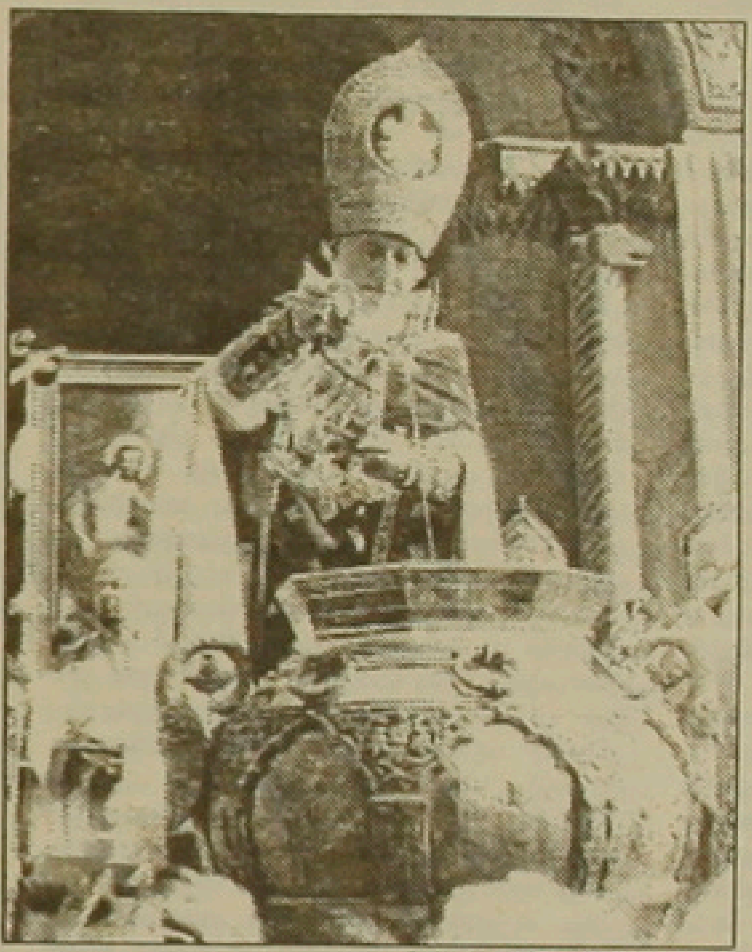

Լուսանկարը՝ Կարո ԱՐՓԱՅԱՆԻ

Մեռոն օրհնենքի արարողություն Էջմիածնում

Սեպտեմբերի 29-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում տեղի ունեցավ մեռոն օրհնենքի արարողությունը, որին ներկա էին Անթիլիասի Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին 2-րդը, սփյուռքի այլ հոգևոր թեմերի առաջնորդներ, ինչպես նաև Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը: Արարողությունն անցկացրեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ն:

Ս. Էջմիածնի մեռոնին խառնվեցին նաև 40 անուշաբույր ծաղիկներից, բալասանից պատրաստած յուղերը, ինչպես նաև Անթիլիասից, Պոլսից և Երուսաղեմից բերված մեռոնները: ■

Ալմա-Աթայում քննարկվում է տնտեսական պայմանագիրը

Հոկտեմբերի 1-ին Ալմա-Աթայում սկսվեց նախկին Միության հանրապետությունների (բացառությամբ Լիտվայի և Էստոնիայի) բարձրաստիճան ղեկավարների և նրանց ներկայացուցիչների հանդիպումը, որին մասնակցում են նաև կենտրոնը ներկայացնող Իվան Միլաևը և Գրիգորի Յավլինսկին: Նրանք քննարկում են միջհանրապետական տնտեսական պայմանագրի կնքման հետ կապված խնդիրները:

Նազարբաևը առաջարկեց քննարկել նաև առաջիկա ձմռանը ժողովրդական տնտեսության նորմալ աշխատանքը կազմակերպելու պայմանները: *«Երկրում ստեղծված ծանր իրավիճակը,*– նշեց նա,– *պահանջում է մեզնից համաձայնեցված գործողություններ, որոնք առաջին հերթին պետք է ուղղված լինեն բնակչությանը սննդամթերքով մատակարարելու, լայն սպառման ապրանքներ արտադրելու, ձմռան պայմաններում ձեռնարկությունների կայուն աշխատանքը կազմակերպելու կենսական խնդիրների լուծմանը»*:

Ն. Նազարբաևի խոսքերով, *«հնարավոր է կանգնեցնել համընդհանուր սահմանազատման կործանարար գործընթացը, երբ անկյունաքար դառնենք ոչ թե քաղաքական տենչերը, այլ՝ ժողովուրդների շահերը, խելացիորեն օգտագործենք տարիների և տասնամյակների ընթացքում մշակված տնտեսական կապերը»*:

Հանդիպումից հետո «ԻՏ»-ի թղթակցին տրված հարցազրույցում Իվան Միլաևը գոհունակություն հայտնեց արդյունքների կապակցությամբ: Նա հաղորդեց, որ տնտեսական պայմանագրի վերջին տարբերակը կստորագրվի գործնականապես բոլոր հանրապետությունների կողմից ([illegible]).

«Գործի հաջողությունը մեծ մասամբ պայմանավորված է նրանով,– նշեց Միլաևը,– *որ բոլոր հանրապետությունների փորձագետները շատ մեծ և արդյունավետ աշխատանք են տարել: Մենք նախատեսում էինք, որ այսօր կլինեն դժվարություններ, սակայն բարեբախտաբար, դրանք գործնականապես լիովին հաղթահարվեցին»*:

«Կարևորն այն է,– նշեց Ի. Միլաևը,– *որ 12 հանրապետությունները պատրաստակամություն հայտնեցին պայմանագիրը ստորագրելու վերաբերյալ»*: Հեռագայում կընթանա փաստաթղթի վերջնական մշակման աշխատանքը: Դրանից բացի, 7 հանրապետություններ (Ռուսաստան, Ուկրաինա, Բելոռուսիա, Ուզբեկստան, Ղազախստան, Թուրքմենիա և Կիրգիզստան) հայտարարեցին, որ մտադիր են մինչև հոկտեմբերի 15-ը ստորագրել տնտեսական միության մասին պայմանագրի վերջնական տեքստը:

Մինչդեռ հանդիպման վայրից ոչ հեռու անց էր կացվում բողոքի ցույց՝ Նազարբաևի քաղաքականության և վերջերս իր անվանումը փոխած Ղազախստանի կոմկուսի դեմ: Ցույցը կազմակերպել էին ոչ պաշտոնական հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունները, մասնավորապես, «Ալաշ» ազգայնական կուսակցությունը: Ցուցարարները պահանջում էին վերանայել սահմանները և Ղազախստանին ետ վերադարձնել «պատմականորեն զավթած տարածքները»՝ Աստրախանը, Վոլգոգրադը, Սարատովը, Սամարան, Օրենբուրգը, Կուրգանը, Օմսկը, Բառնաուլը, Տյումենը, Չելյաբինսկը: ■

Հայիթիում ըմբոստ զինվորները ձերբակալեցին նախագահ Արիստիդեին

Ըմբոստ զինվորները ծանր կրակի տակ, Հայիթիի մայրաքաղաք Պորտ-օ-Պրենսում խուժելով նախագահական պալատից ներս, ձերբակալեցին նախագահ Արիստիդեին, որն անցյալ փետրվարին ռամկավարական եղանակով ընտրված երկրի առաջին նախագահն էր դարձել: 28 տարեկան Արիստիդեն բանակային ստորաբաժանումների վրեժխնդրությունն էր շարժել երկրի նախկին բռնակալ Դյուվալիեի գործողությունները չեզոքացնելու արարքով:

Ըստ հավաստի տեղեկությունների, ձերբակալված նախագահն այժմ բանակցություններ է վարում ըմբոստների հետ, դեպի արտասահման ազատ անցք ստանալու համար: ■

Հրաբուխները սպառնում են օզոնի շերտին

Հրաբխային ժայթքումների արտանետած ծծմբաթթվի աղերի մասնիկները, գումարվելով մարդու արդյունաբերական գործունեության հետևանքով միջնոլորտում կուտակված քլորին, ըստ երևույթին դառնում են օզոնի շերտի քայքայման հիմնական պատճառներից մեկը: Իսպանացի գիտնականների հաշվարկների համաձայն, Էլ Չիչոնի 1982 թվականի ժայթքումը Անտարկտիկայի վրա 7 տոկոսով նվազեցրել է միջնոլորտի օզոնի շերտը: Եթե քլորի քանակությունը շարունակի աճել, Պինատուբոյի այս տարվա ժայթքման ծավալի որևէ ժայթքում կարող է 2010 թվականին ոչնչացնել օզոնի շերտի 12 տոկոսը: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Մոսկվան կարող է միակողմանի կրճատել միջուկային զենքերը: Այս հայտարարությունը կատարեց արտգործնախարարի տեղակալ Օբուխովը, Մոսկվայից Վաշինգտոն թռչելուց առաջ: Ամերիկյան կողմի հետ նա քննարկելու է զենքերի կրճատման նոր բանակցություններ ձեռնարկելու հարցը, նախագահ Բուշի առաջարկով:

ՄԱԿ-ի փորձագետների համաձայն, Իրաքի միջուկային ուժի հետազոտման կենտրոններն ավելի արդիական են, քան եվրոպական և ամերիկյան շատ կենտրոններ: Հասնելով Բահրեյն, նրանք հայտարարեցին, որ Իրաքում հայտնաբերվել են բազմաթիվ փաստեր միջուկային զենքի շրջապատերծման համար, ներառյալ արձակման և պայթեցման միսեններ:

Զաիրյան ընդդիմության առաջնորդ Ցիսեկեդին հայտարարեց, թե իր գլխավորած նոր կառավարությունը ձգտելու է իշխանությունը նախագահ Մոբուտուից վերցնել: «Սա ցանկություն է ոչ թե մեր, այլ ողջ ժողովրդի», ասաց նա:

Մինչ աֆղան մուջահեդները հարձակում էին գործում Գարդեզ քաղաքի վրա, նախագահ Նաջիբուլլահն առաջարկեց ՄԱԿ-ի դիտորդներ ուղարկել Աֆղանստան, տեղական ընտրություններին հսկելու համար, որպես առաջին քայլ պատերազմը դադարեցնելու ուղղությամբ:

Ռումինիայի անվտանգության ծառայության պետը ազդարարեց, որ երկրում վտանգ կռիվներ կարող են ծագել, եթե մինչ այդ խորհրդարանին չհաջողվի նոր կառավարություն ստեղծել երկրում: Անցյալ շաբաթ հանքափորների ըմբոստությունը ստիպել էր վարչապետ Ռոմանին հրաժարվել իր պաշտոնից: ■

digitised by A.R.A.R.@

Վարչապետը փոխո՞ւմ է գնացքը

Հայոց համազգային շարժման գաղափարախոս-տեսաբանի «Գնացքից թռչելու ժամանակն է» հոդվածը այս արտահայտությունը դարձրել է թեւավոր խոսք, այդ պատճառով էլ վարչապետ Վազգեն Մանուկյանի հրաժարականի առիթով մեր մտորումները վերնագրեցինք այսպես:

Հանրաքվեի եւ Հայաստանի Հանրապետության հռչակումից հազիվ երկու օր անցած Հայաստանի անկախության գաղափարական մարտիկը հրաժարվեց թե՛ նախագահական ընտրություններից, թե՛ վարչապետի պաշտոնից: Հանրապետությունը լարվեց եւս մի անգամ, բեր ու դեմ կարծիքներ, շփոթ, իրարանցում: Բայց անակնկալի չեկան քաղաքական շրջանակները: Բոլորին մտահոգում էր, թե ինչու նորահռչակ անկախությունից անմիջապես հետո, հանրապետության համար քաղաքականապես ճակատագրական ու տնտեսապես վճռորոշ պահին կատարվեց այս դասալքությունը: Ուրիշները զովեստի բառեր գտան՝ բնորոշելու վարչապետի «տղամարդու» արարքը՝ հրաժարվելու կռվախնձոր պաշտոնից: Իսկ մեր կարծիքով, քաղաքական բուռն կյանքով ապրող մարդը (*«ես անհանգիստ մարդ եմ, չեմ կարող տեղս նստել»*) չէր կարող հենց այնպես քաշվել քաղաքական կյանքից այս բուռն ժամանակաշրջանում: Հետեւաբար, կատարված է գիտակցված քայլ, ավելին՝ քաղաքականապես հաշվարկված քայլ, այսօրվա զիջումը վաղվա ավելի մեծ հնարավորություններով փոխարինելու, թեեւ վարչապետը հայտարարեց, որ իր անելիքների մասին ինքն էլ չգիտի: Քաղաքական հաշվարկի ի՞նչ վարկածներ կարող են խաղի վերջնամասում օգնել բերել Մանուկյանին:

Վարկած առաջին. *«Արիւն ծեր, ի գլուխ ծեր»*, ինչպես ասաց Պիղատոսը՝ ձեռքերը լվալով Քրիստոսի արյունից: Մանավանդ, որ վարչապետը խոսեց հոկտեմբերի 16-ին առճակատումը մեծանալու, ինչպես նաեւ *«20 օրում էլ Հայաստանը կարելի է քարուփշուր անել»*-ու մասին: Ուրեմն, կամ այն է, որ վարչապետը գիտի, որ *«քար ու փշուրի»* վիճակ է գալու եւ ձեռքը լվանում է հիմա, վաղվա մեղադրանքներից զերծ մնալու համար: Սա փրկարար միջոց չէ, որովհետեւ *այսօրվա իմացումը վաղվա մեղսակցության համազոր է*, եւ դժվար թե հնարավոր լինի արդարացնել նրա հրաժարականը *«կռիվներին չմասնակցելու»* ազնվությամբ: Եւ կամ ուղղակի դասալքություն է: Եթե կա քո սկզբունքներին դեմ ընթացք, պետք է պաշտոնի վրա մնալ ու հաստատել քո սկզբունքները: Բայց վարչապետը գիտեր, որ խախտվեց հավասարը նրա սկզբունքների ճնշմամբ: Ինքն իրեն հայտարարեց ՀՀՇ-ի գաղափարախոս, իսկ մյուսներին՝ աշակերտ (*«ես բերեցի նրանց»*), բայց հետո էլ ասաց, որ *«ՀՀՇ-ն չկայացավ»*: Իսկ ո՞վ էր մեղավոր, եթե ոչ գաղափարախոս-ուսուցիչը. ուրեմն սխալ էին գաղափարականն ու նախանշված ուղին: Բայց ՀՀՇ-ն կա, կատարում է իր քաղաքական դերը, թող թե ճգնաժամի ընկրկումի մեջ է: Դա քաղաքականություն է, իսկ այնտեղ պայքարը միշտ է անհաշտ: Իսկական գաղափարախոս-ուսուցիչը իրավունք չուներ չհասկանալ, պարտավոր էր հասկանալ, որ իր եւ ՀՀՇ-ի, իր եւ Գերագույն խորհրդի նախագահի հարաբերությունները չի կարելի հանգեցնել *անձնական հարաբերության*: Ժողովուրդը նրան եւ ՀՀՇ-ին, նրան եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին ընդունել ու գնահատել էր միասին, իսկ երբ նա բաժանվում էր, ուրեմն ժողովրդին պարտավոր էր տալիս ընտրություն անել, եւ այս շուտով համոզվեց, որ այդ ընտրությունը իր օգտին չէ: Այնպես, որ նախագահական ընտրությունից հրաժարվելը ասպետական այլ չէ, այլ ուժերի եւ հնարավորություններ հավասարակշռի ճիշտ գնահատում. նա հասկացված էր, որ կորցնելու է, ուստի *ավելի լավ է հրաժարվել, քան պարտվել*: Ավելին, կարծում եմ, որ այս վարչապետի մոտ եւս մի այլ գիտակցություն. նա խելամարդ է, եւ վերջնահաշվարկում հասկացավ, որ սխալվեց իր զինակցի երդումը անտեսելով, գայթակղվեց կատարված սուտ գործերից, որոնք նույնպես իրավունք չէր չհասկանալ, որ չեն իրականանա, եւ հավանաբար խոստացողներին այնքան զիջումներ էին արվել, որ նահանջի ճանապարհները այրված տեսավ: Սա արդեն ազնվություն է: Բայց ափսոս շարժման եւ մեր պայքարի համար, որովհետեւ խելոք ու զգացմունքային ունեցող մարդ իր երդմնակիցների հետ կարող էր հաղթության ավելի կայուն երաշխիքներ ապահովել մեր անկախության համար:

Վարկած երկրորդ. վարչապետը հրաժարվում է վարչապետությունից եւ նախագահությունից: Դա նրա համար ապահովում է որոշ հոգեբանական առավելություն: Ընտրապայքարի համար իրենց դիրքերից հրաժարվում են նաեւ Գերագույն խորհրդի նախագահն ու Գագիկ Հարությունյանը: *Հնարավորություն է բացվում դառնալու Գերագույն խորհրդի նախագահ եւ ընդդիմության իր դիրքը ամրապնդել խորհրդարանի միջոցով՝ Գերագույն խորհուրդը հակադրելով վարչապետի համար հասակ՝ ընտրելի Հանրապետության նախագահին:* Սա առաջնային նպատակն է, բայց հեռահար քաղաքական շահ է ապահովում վարչապետին եւ իր համախոհներին եւ նորերում զինակից պաշտպաններին:

Կարծում եմ, խորհրդարանը զգոն կգտնվի այնքան, որ այդ գայթակղությանը չի գնա եւ թեկուզ Բաբգեն Արարքցյանի՝ խաղաղասիրական տարբերակով մեր Գերագույն խորհուրդը կմնա հանրապետության ընտրվելիք նախագահի հետ համագործակցության մեջ, մինչեւ նոր տնօրինություն: Սա չի նշանակում խորհրդարանի դերի նվազում, այլ՝ իրավասությանց հստակ սահմանազատման վրա հիմնված փոխըմբռնում: Մեր ազգի վիճակը այնպիսին է, որ մեր ընդդիմությունն էլ պետք է կառուցողական լինի: Այնպես որ, երբ վարչապետը ձգտում է շախմատային զոհաբերության այս քայլով փոխել գնացքը, պետք է արգելակել, երբ այդ գնացքը ամենադույզն հավանականությունը ունի հակընթաց ուղերթի: Պրն. վարչապետը իր շատ գաղափարական սկզբունքների մեջ զիջումների է գնացել իր պաշտպանների հետ. ահա թե նա ինչու էր վստահ, որ հոկտեմբերի 16-ին առճակատումները կմեծանան, եւ ինքը չի ուզում կռիվներին մասնակցել, ուրեմն համենայն դեպս կռիվ սպասվո՞ւմ է: Ահա այստեղ է, որ առաջ է մղվում

Վարկած երրորդը. վարչապետը հրաժարվում է պաշտոնից՝ հանրապետությունը նախաձեռնային ծանր պայմաններում թողած: Հոկտեմբերին ընտրվում է հանրապետության նախագահը՝ իր վրա վերցնելով ձմեռվա բոլոր հոգսերը, որոնք անշուշտ ապահովելի չեն: Մեծանում է ժողովրդի դժգոհությունը, խորանում են սոցիալական խնդիրները: Եւ այդ *ժողովրդական դժգոհության ալիքի վրա* վարկաբեկվում է նորընտիր նախագահը իբրեւ անկարողունակ: Այդ ընթացքում մեկ-երկու փոքրիկ ցույցեր ու սադրանքներ, որոնք կարող են ստիպել կարգապահության խստացում, այսինքն *ուժի օգտագործում*, եւ ահա պատրաստ է վրացական սինդրոմը: Իր հրաժարականով վարչապետը իր ձեռքերը լվանում է նաեւ ժելեզնովոդսկի պատասխանատվությունից, դրանով իր զինակիցներին առիթ տալով Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դեմ պայքարը խորացնել նաեւ Արցախի հարցում: Արցախը պայթ է Հայաստանին եւ միշտ կարելի է վերջին աղ ցանելով ապակայունացնել Հայաստանը: Ահա թե ինչու, Պարույր Հայրիկյանը, վարչապետը եւ ՀՀԴ-ն հետեւողականորեն ուզում են ժողովրդի ուղեղի մեջ ամրապնդել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի՝ հնարավոր դիկտատորի կերպարը: Անշուշտ, դիկտատորը պետք է հրաժարվի (*«հազիվ եմ ազատվել»*) կամ ի պահանջել հարկին պետք է ստիպել (մերոնք եւ ձեր կմնա կազմակերպիչների խղճին. *«սահման... զէն ի ձեռին, որքան հասանէ, հասանէ»*): Կարծում եմ, որ այստեղ նույնպես զուր հույսեր են տածում: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վայելած անվերապահ ժողովրդականությունը արդեն ջղագրգռում է իր ընդդիմադիրներին, եւ դժվար թե մեր ժողովուրդը նորից վերածվի դյուրահավատ ամբոխի եւ գահընկեց անի իր իսկ ընտրած նախագահին, որը իր խառնվածքով երբեք չի կարող դիկտատոր դառնալ: Բայց անհաջողության մատնվելու մտավախությունը կարող է հնարավոր դարձնել

Վարկած չորրորդ. վարչապետը հրաժարվում է նախագահական ընտրությունից, հրաժարվում են նաեւ զուգահեռ խմբի մյուս թեկնածուները (Պարույր Հայրիկյանի մեջ ցանկությունը այնքան անհաղթահարելի է, որ դժվար է անգամ երեւակայել, որ նա կընդունի այդ քայլին), Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին թողնում են միայնակ՝ ժողովրդի եւ ժողովրդավար աշխարհի վրա թողնելու այն տպավորությունը, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյան նախագահը ժողովրդին պարտադրված Մուբարաքով նախագահի տարբերակն է եւ ոչ թե ժողովրդի ընտրյալը: Սա նրանց տալիս է պայքարի եւ ընդդիմության նոր հնարավորություն, մինչեւ գահընկեցությունը: Այս վարկածի տարբերակ կարող է լինել սեփական համախոհներին զրկելը ընտրելու իրավունքից եւ *բոյկոտել ընտրությունները* (այստեղ անպայմանորեն կհամագործակցեն վարչապետի կուսակիցներն ու կողմնակիցները, Պարույր Հայրիկյանի եւ Աշոտ Նավասարդյանի հետեւորդները, ՀՀԴ-ն ամբողջ կազմակերպվածությամբ, այն դաշնակցիները, որոնց պատվիրած՝ իր թեկնածությունը առաջադրեց Զորի Բալայանը. ափսո՜ս, որ այս խաղին զոհ է գնում Սոս Սարգսյանը՝ *ժողովրդական դերասանը, իբրեւ կուսակցական հանձնառու*): Պետք չէ բացառել բոյկոտելու նաեւ այլ տարբերակ՝ զինյալ սադրանքներով իրավիճակի ապակայունացում, հույս ունենալով, որ տեղային կոնֆլիկտները կարող են վերաճել հանրապետական խնդիրների, եւ *կձախողվեն ընտրությունները արտակարգ իրադրության եւ անժողովրդավար պայմանների պատրվակով*: Այս մասին չէ՞ր ակնարկում վարչապետը՝ *«20 օրում Հայաստանը քար ու փշուր անելու»* խոսքով: Թող մեզ ներվի այս հոռետեսությունը, երբ քաղաքական պայքարի ընթացքը հուշում է այդ իրատեսությունը. մեր աչքի առաջ են Բեյրութի 1958 թվականի դեպքերը եւ նաեւ պաշտպանության կոմիտեի նախագահ Վազգեն Սարգսյանի բազմիցս կատարած նախազգուշացումները՝ թե *«կուսակցությունները մի բերեք խրամատներ»*:

Այս վարկածը ծայրահեղական է ու վախազդու, բայց նույնպես անպտուղ, որովհետեւ ժողովուրդը որեւէ մեկին թույլ չի տա թունությամբ եւ արյան ճաղաղիքով իշխել իրեն:

Վարկած հարաբերաբար ազնվական. վարչապետը հրաժարվեց, բայց ունի համախոհներ եւ սկզբունքներ: Այդ սկզբունքները չիրականացան Ազգային ժողովրդավար միության ստեղծումով, բայց կարող են հիմք դառնալ նոր կուսակցություն ստեղծելու, որը ազգային տեսակետից պետք է պահպանողական լինի, պետք է հարմարվի այսօրվա ժողովրդավարական պահանջներին եւ ունենա լիբերալիզմի տարրեր: Այն իր հիմնական սկզբունքներով մոտ կլինի ՌԱԿ-ին, բայց վարչապետը կզգուշանա այդ կուսակցության մերձավորությունից՝ իր դեմ չհանելու համար իր նոր դաշնակիցներին: Բացառված չէ ամբողջական հակվածությունը դեպի ՀՀԴ-ն, թեեւ պահանջատիրության եւ այլ հարցերում վարչապետն է գաղափարախոսը ՀՀՇ-ՀՀԴ հակադրության:

Վարկած ազնվական. առժամաբար, ինչպես վարչապետն է սիրում ասել, մի կողմ կանգնել քաղաքականության մեջ սուր միջամտությունից, վերանայել սեփական քաղաքական գործունեության ընթացքը մանավանդ 1991 թվականի փետրվարից այս կողմ, համբերատար եւ ներհայեցաբար գնահատել իր եւ Ղարաբաղյան շարժման իր երդմնակիցների հարաբերությունները, գտնել փոխադարձաբար համերաշխական տարբերակը եւ ելք որոնել դեպի նորոգյալ համագործակցություն՝ համազգային միեւնույն իղձերով եւ ազատ ու անկախ Հայաստանի միեւնույն տեսիլքով: Հավատացած եմ, ժողովուրդը կողջունի վարչապետի դարձը, որովհետեւ հավատացած է, որ նրա մտավոր կարողությունն ու հայրենասիրությունը կարող են մղվել հայաշեն գործունեության:

Երվանդ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Մշակույթը վերածնունդ է ապրում, իսկ կյանքը մնում է նույնը

Սեպտեմբերի 28, Կումայրի. Այդ օրը կընմնա քաղաքի պատմության մեջ: Երկրաշարժից հետո առաջին անգամ 206 հազար բնակչություն ունեցող քաղաքում բացվեց մշակութային կենտրոն: Տոնական հանդիսությունը սկսվեց երկրաշարժին զոհված մշակույթի աշխատողների հիշատակին նվիրված Համլետ Հայրապետյանի հուշարձանի բացման արարողությամբ: Երկրաշարժի ժամանակ վնասված երաժշտական գործիքներից պատրաստված հուշակոթողը օծվեց, տեղի ունեցավ սգո միտինգ, հնչեցին հիշատակի եւ հույսի խոսքեր: Այնուհետեւ Աճեմյանի անվան պետական թատրոնի դահլիճում բացվեց քաղաքի մանուկ նկարիչների ցուցահանդեսը, որից հետո սկսվեց օրվա հանդիսավոր արարողությունը: Կումայրիի քաղաքային մշակույթի բաժնի վարիչ Հասմիկ Կիրակոսյանի եւ քաղխորհրդի նախագահ Կարլեն Համբարձումյանի ելույթներին հետեւեցին հյուրերի մաղթանքները: Մշակույթի նախարարության արվեստի բաժնի պետ Հենզել Հարությունյանը նշեց, որ Կումայրիի նորաստեղծ երաժշտական կոլեկտիվներին տրվում է պետական կարգավիճակ, իսկ Շիրակի թեմի առաջնորդ Սրբազան Գրիգորիս Բունիաթյանը, նշելով հոգեւոր զարթոնքի կարեւորությունը, նոր կենտրոնին մաղթեց լուսավոր ապագա: Կումայրեցիները ցնծությամբ ընդունեցին Լորիս Ճգնավորյանի ելույթը: Մաեստրոն կոչ արեց, հարգելով զոհվածների հիշատակը, չմոռանալ, որ վաղվա օրը կախված է այսօրվա արարումից, մեր մշակույթի վերածննդից: Նա հայտնեց նաեւ, որ հունիսյան ուխտագնացության վերջնական արդյունքները լրացուցիչ կըհայտարարվեն, եւ արդեն հավաքված 18 միլիոն ռուբլին ամբողջությամբ կտրամադրվի քաղաքի մշակութային կենտրոնի ստեղծմանն ու զարգացմանը: Այնուհետեւ սկսվեց տոնական համերգը, որին մասնակցեցին քաղաքային նորաստեղծ սիմֆոնիկ նվագախումբը, մշակութային կենտրոնի երգչախումբը՝ Սերգեյ Մացոյանի ղեկավարությամբ եւ *«Շիրակ»* ժողովրդական պարի համույթը: Հանդիսությունից հետո դիմեցինք քաղխորհրդի նախագահ Կարլեն Համբարձումյանին.

– Այսօր մեզ համար ամենակարեւորը ժողովրդի ոգու բարձրացումն է, քաղաքի մշակութային կյանքի վերականգնումը: Մշակութային կենտրոնը կընդգրկի 4 հաստատություններ: Կոմունիստական կուսակցության քաղկոմի նախկին շենքի վերականգնումից հետո այստեղ կգործի Արվեստի ակադեմիան: Ընթացքի մեջ է Ֆիլհարմոնիայի շենքի եւ հյուրանոցի շինարարությունը: Նախկին դրամատիկական թատրոնի շենքը կտրամադրվի օպերայի եւ բալետի թատրոնին:

Լուսանկարը՝ Լեւոն ՄՐՍԵԼՅԱՆԻ

– Առիթից օգտվելով, խնդրում եմ ասեք, թե ինչպես եք նախապատրաստվում ձմռանը:

– Ամեն ինչ չէ, որ մեզանից է կախված. էներգիայի, գազի, մազութի պակասն արդեն իսկ զգացնել է տալիս: Պետք է հուսանք, որ 3 ծմեռ ապրել ենք, 4-րդն էլ կանցկացնենք: Դժվարություններ անպայման կլինեն: Հիմնականում նորից կազդեն շրջափակումները: Հույս ունեինք, թե Ելցին-Նազարբաեւ-Տեր-Պետրոսյան-Մութալիբով հանդիպումից հետո ինչ-որ ձեւով կվերացվեն շրջափակումները, բայց ոչ մի փոփոխություն չկա: Կարծում եմ, որ հասկացել աղետի գոտուն պետք է ամենօրյա ուշադրություն դարձնել: Չեռնոբիլի նման, աղետի գոտու հարցն էլ պետք է անընդհատ թմբկահարել, հիշեցնել, որ 4 տարի է անցել, բայց կյանքը մնացել է նույնը:

Հակոբ ՍԱՍՏՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Հեռուստառադիոտեսկոմիտեի նախկին նախագահի խոստովանությունը

Մեր սեփական թղթակից Աննա Իսրայելյանի հարցերին պատասխանում է արվեստագիտության դոկտոր Հենրիկ Հովհաննիսյանը:

– Ինչո՞վ էիք զբաղված այս վերջին շաբաթներին, երբ արդեն հեռուստառադիոտեսկոմի նախագահ չէիք:

– Ոչ մի բանով: Մտածում էի աշխարհի բանը:

– Ձեր հեռուստատեսային հարցազրույցում պնդելով, որ անվստահություն հայտնելը պիտի ընտրվելուն համահավասար պայմաններում լինի, Դուք ասացիք. «Ես հարցեր ունեմ տալու»: Բայց հետագայում Գերագույն խորհրդի նստաշրջանում այդ հարցի քննարկման ժամանակ առողջական պատճառներով ներկա չէիք: Ուրեմն, որո՞նք էին այդ չտրված հարցերը:

– Ես հիմա դրանք այլեւս չեմ տա: Նախ, արդեն ուշացած են: Եւ հետո այդ օրը ես առողջական վիճակիս չէի նայի (ճիշտն ասած, իմ ճնշումը չպիտի բարձրանար: Անսովոր բան է՝ մարաթոն վազողի ճնշումը երբե՛ք չպիտի բարձրանա), բայց ուղղակի տեսա, որ հարցեր տալն իմաստ չուներ արդեն:

– Խաղը խաղացվա՞ծ էր, արդեն Ձեզ տանուլ տվա՞ծ էիք համարում:

– Ես ավելի վաղ էի տանուլ տվել, բայց հարցն այդ չէր: Տեսա, որ նրանց չեն հետաքրքրում իմ բացատրությունները: Դրանք ավելորդ էին՝ ես հարցեր, պատասխաններ էլ կտամ, երբ զգամ, որ դիմացինս ուզում է ճշմարտությունն իմանալ:

– Իսկ ի՞նչ էր հետաքրքրում նստաշրջանին: Արդյոք Ձեր խոսքերի ենթատեքստն ա՞յն է, որ որեւէ մեկին որակյալ, արհեստավարժ մակարդակի հեռուստատեսություն հարկավոր չէ, այլ՝ եթե ոչ նվիրված, հավատարիմ, գոնե՝ չեզոք:

– Հեռուստատեսությունն անպայմա՛ն պիտի չեզոք լինի: Նաեւ նվիրված, հավատարիմ, բայց Հայաստանի Հանրապետությանը եւ ժողովրդի կողմից ընտրված կառավարությանը՝ ինչպիսի թերություններ էլ այն ունենա:

– Դուք ասացիք, որ ավելի վաղ էիք տանուլ տվել: Միգուցե ավելի ճիշտ է ասել, որ Ձե՛զ տանուլ տվեցին քաղաքական այս ճատրակային խաղերում:

– Չեմ կարող ասել: Նման բաներ ես էլ եմ լսում, որ ինձ զոհ տվեցին եւ այլն, բայց անկեղծորեն չեմ ընդունում: Ես ուղղակի չհասկացվեցի: Մարդիկ գործի մեջ չմտան, միջամուխ չեղան, չփորձեցին պարզել պատճառները:

– Ըստ հավաստի աղբյուրների, Ձեր պաշտոնավարության ընթացքում բազմիցս հրաժարականներ էիք ներկայացրել...

– Ես ընդամենը մեկ անգամ եմ անձամբ վարչապետին հրաժարական ներկայացրել՝ այս տարվա մարտի 16-ին: Պատճառն իրականացվող գրաքննական ճնշումն էր, որից ես դժգոհ էի: Իմ այդ դիմումը գրավոր հանձնեցի վարչապետին, չընդունեց: Իսկ երկրորդ հրաժարականս, որ 2-3 ամիս առաջ էր, որոշեցի վարչապետին հասցնել օրինական ճանապարհով եւ հանձնեցի նրա օգնականին: Նա Վազգեն Մանուկյանին էլ՝ չփոխանցեց՝ իմ հանդեպ ունեցած բարյացակամությունից երեւի...

– Հետաքրքրությունս բավարարելու համար չեմ կարող մի հարց չտալ: Նորօրյա գրաքննությունը հասկացեք ի՞նչն է արգելում: Ճի՞շտ է, որ այդ ճնշումն իրականացնողը փոխվարչապետ Կտրիճ Սարդարյանն էր:

– Այո՛, ճիշտ է: Իսկ գրաքննությունը տարերային էր, առանց որեւէ սկզբունքի եւ կողմնորոշվածության: Բայց թող զարմանալի չթվա՝ ես գրաքննություն իրականացնողի հետ սկզբունքորեն համաձայն էի եւ եմ: Ես համաձայն էի, որ պետք չէ ժողովրդի հոգին կեղեքել այն բազմաթիվ ցավալի դեպքերով, որ կատարվում էին Արցախում, Շահումյանում, Գետաշենում: Չի կարելի դրանց վրա շեշտը դնել, որովհետեւ մեզ հարկավոր է ոգով ամրանալ, այլ ոչ թե թուլանալ: Դա պիտի չափ ունենա, ու ես հետեւում էի դրա պահպանմանը: Ես համաձայն եմ նաեւ, որ այսօրվա վիճակով, մեր պայմաններում պիտի մարտական դիրք բռնենք՝ դրա համար ու՛ժ պիտի ունենանք: Ես համաձայն եմ, որ երգում ասվածի պես՝ *«միայն զենքով կա հայի փրկություն»*՝ դա ճշմարտություն է, բայց այսօր մեզ համար կարգախոս հանդիսանալ չի կարող: Համաձայն եմ նաեւ, որ ազգամիջյան թշնամանք, ատելություն բորբոքող բաներ չպիտի լինեն առհասարակ: Ես համաձայն եմ, որ այսօր չենք կարող պահանջատիրություն բառը մեր դրոշի վրա գրել: Թեպետ գիտեմ, որ որեւէ ձեւով հայ ժողովրդի հոգուց, հոգեբանությունից չենք կարող հանել իր կորցրած Հայրենիքը նորից ձեռք բերելու երազը, ձգտումը: Ոչ ոք չի՛ կարող:

Բայց ես համաձայն չեմ ծայրահեղու-

թյանը: Չի կարելի, օրինակ, Սայաթ-Նովայի *«Էրեկ լավ էր, քանց վուր էսօր»* խոսքերի կապակցությամբ մեղադրել, թե ինչո՞ւ այսպիսի բան հնչեց եւ այլն:

– Ուրեմն այդ մեկ ու կես հրաժարականները չընդունվեցին, իսկ այս մեկը Ձեզ համար անըմբռնելի պատճառով ընդունվեց...

– Պատճառը շատ պարզ էր. արդեն կար ինձ անվստահություն հայտնելու վերաբերյալ Գերագույն խորհրդի որոշումը: Նախորդ հրաժարականներն էլ կարող էին ընդունվել՝ գուցե պիտի ավելի համառ լինեի ու շտապեի: Բայց գիտե՞ք, թե ինչու էի այնուամենայնիվ հետաձգում: Մտածում էի, որ երբ հիմա թողնեմ-գնամ, կնշանակի փախչում եմ գործից, գաղափարից...

– Պաշտոնավարության սկզբից Ձեզ ուղեկցում էին, այսպես կոչված, արտադրական վեճերը՝ Ձեր նշանակմանը կոլեկտիվի անհամաձայնությունը, գործադուլները...

– Ընդամենը մի նախազգուշական գործադուլ է եղել: Եւ ոչ թե կոլեկտիվի, այլ հեռուստակենտրոնի, տեխնիկական աշխատողների 300 հոգանոց գործադուլն էր դա: Նրանք, չնայած ենթակա են կոմիտեին, բայց վարձատրման առումով՝ տնտհաշվարկային: Իրենց ներքին օրենքներն ու կարգն ունեն, հնարավոր չէ նրանց հարկադրել, կարգադրություններ, որոշումներ, օրենքներ իջեցնել: Իրենց կասսան կա. բա՛րդ հաշիվներ: Գործադուլի պատճառը ֆինանսատնտեսական ստուգմամբ հայտնաբերված ահավոր խախտումների պատճառով հեռուստակենտրոնի տնօրենին, գլխավոր ինժեներին, տնօրենի տնտեսական գծով տեղակալին (չորրորդն էլ կար՝ մոռացել եմ) աշխատանքից ազատելու իմ հրամանն էր: Նրանց կազմած գործադուլային կոմիտեն ինձ վերջնագիր ներկայացրեց, պահանջելով հակադարձ հրաման, այլապես սպառնում էին հաղորդումները կանգնեցնել եւ արդեն չէին աշխատում՝ երեկոյան հաղորդումների ձայնագրում տեղի չէր ունենում: Ես ձեռքերս վեր բարձրացրի՝ չեզոքացրի իմ հրամանը եւ գործերը հանձնեցի դատախազություն: Մինչեւ հիմա ոչ վճիռ կա, ոչ... Բայց իմ խիղճը հանգիստ է, որ ֆինանսական այդ ահավոր խախտումների մասին վկայող փաստերի վրա աչքերս չեմ փակել, չեմ կոծկել դրանք՝ այդպիսով մասնակից դառնալով...

– Հեռուստակենտրոնի հոլովույթի մեջ գտնվող գործադուլի պատմությանը գումարվում էին Ձեր աշխատակիցների՝ մամուլը հեղեղած բողոքի նամակներն ու այլեւայլ հրապարակումները եւ, այնպիսի տպավորություն էր ստեղծվում, որ վարչապետը Ձեզ նշանակել եւ ուղղակի ստիպողաբար պահում է կոլեկտիվի կամքին հակառակ:

– Ասում էին, որ ես հալածում էի արհեստավարժներին: Շատ կուզենայի, որ գոնե այդպիսի մեկի անունը տային...

– Այդպիսի մեկի մասին ինքս գրել եմ մեր թերթում լրագրող Հայկ Մարգարյանն է:

– Ես նրան աշխատանքից չեմ ազատել, այլ պաշտոնից: Չէի կարող չանել, որովհետեւ նա, որպես գլխավոր խմբագիր, հենց արհեստավարժներին էր հալածում: Նա եթերից բռնացիորեն արտաքսում էր Լեւոն Պարոնյանին, Կոնստանտին Տեր-Հովհաննիսյանին՝ բոլոր այն հեռուստալրագրողներին, որոնք բարեկիրթ տպավորություն եւ մթնոլորտ էին ստեղծում «Լրաբեր»-ում: Ընտրել էր միջակից ցածրերին, որպեսզի ինքը երեւա: Բայց ես էի նրան ինֆորմացիայի վարչության գլխավոր խմբագիր նշանակել՝ ելնելով նրա լրագրողական խիզախությունից, երբ տեսա, որ կրակի գծից ռեպորտաժներ էր անում: Բարոյապես իրավունք չունե՞ի որպես գլխավոր խմբագիր նրանից հիասթափվելուց հետո ազատել այդ պաշտոնից– նա պիտի շարունակեր աշխատել որպես ավագ խմբագիր: Զուտ բարոյական խնդիր է սա, օրինակ, երբ Գերագույն խորհրդի նախագահը կամ վարչապետն ինձ ավելի շուտ կես խոսք ասեին, որ չեն ուզում աշխատեմ, անմիջապես, առանց բացատրություն պահանջելու կհեռանայի: Ես չէի պայքարի աթոռի համար: Բայց ինձ դրեցին այնպիսի վիճակի մեջ, որ սկսեցի համառել մի բանի համար, որն անձնապես ինձ պետք չէր: Դա էլեկտրական աթոռ է: Բոլոր նախարարություններից առավել ծանր է հեռուստառադիոտեսկոմի նախագահի աշխատանքը, պաշտոնը: Եւ պիտի ասեմ, որ իմ անհամեստ ու մեղավոր կարծիքով, բոլոր նախարարությունների մեջ սա կարգին աշխատող միակ օղակն է: Մեր բյուջեն կրճատվեց 7 միլիոնով, աշխատավարձի ֆոնդը՝ 260 հազարով, հեռուստաժամերը, աշխատողների քանակը մնացին նույնը, իսկ հեռուստառադիոկենտրոնի աշխատանքի, էներգիայի, նյութերի, ամեն ինչի գները բարձրացան, եւ այս պայմաններում գնացքը չէր կանգնում...

Երբ այս բացատրությունը միակ անգամ, երբ ինձ էլ էին կանչել, Գերագույն խորհրդում ներկայացրի՝ զարմացա, որ չէին ուզում լսել: Անլուրջ համարեցին այն, ասացին, որ *«գեղարվեստագաղափարական խնդիրների մասին չեմ խոսում՝ խոսում եմ տեխնիկատնտեսականի մասին»*: *«Դա Ձեզ համար սկզբո՞ւնք է»*,– հարցրեց Բագրատ Ասատրյանը: Պատասխանեցի, որ ոչ թե ըսկզբունք է, այլ վիճակ: Ես արվեստագետ եմ, մշակութագետ՝ ինձ համար շա՛տ ավելի հեշտ է գաղափարի եւ արվեստի հարցերի մասին խոսելը: Բայց ամեն ինչ կախված է տնտեսությունից, իսկ հեռուստատեսությունն տնտեսության մասն է՝ մի՞թե կարող է տնտեսության ճգնաժամը չազդել նրա վրա: Եւ էլի եմ կրկնում, տնտեսությունը տնտեսություն չի, կրթությունը կրթություն չի եւ այդպես շարունակ, բայց ուզում ենք կատարյալ հեռուստատեսությո՞ւն ունենալ: Այնուամենայնիվ, նույնիսկ այս վիճակով էլ նա ավելի է նման իրեն, քան մյուս բնագավառները:

– Այս տարվա ընթացքում Դուք հեռուստառադիոտեսկոմում բազմաթիվ փոփոխություններ իրականացրիք: Ասենք, լա՛վ, չէիք ձգտում Ձեր թիմը ստեղծել, բայց կոլեկտիվը մի քիչ հեշտ չբաժանվե՞ց իր նախագահից: Ինչի՞ մասին է վկայում սա: Թե՞ այնտեղ էլ չհասկացված մնացիք:

– Շա՛տ հեշտ բաժանվեց: Բայց չէի ասի, թե չեմ հասկացվել: Այնտեղ բացարձակ էնտուզիազմով աշխատող մարդկանց մի խումբ կա, երեւի հազիվ 15 հոգի, որոնք մինչեւ ուշ գիշեր մնալով՝ եթերի որակն էին ապահովում:

Այդ էլ չեմ հասկանում, թե ինչ ասել է *«թիմ ստեղծել»*, *«իր մարդիկ»* եւ այլն: Անկեղծորեն, դա էլ չեմ ընդունում: Ինձ թվում էր, որ երբ մարդկանց ճիշտ իրենց տեղը դնեմ... Ես որոնում էի, իսկ այդպես, բնականաբար, սխալներ էլ են լինում...

Ճիշտն ասած, չէի ակնկալում, որ հեշտ չեն բաժանվի: Ու ոչ էլ կշռվեի կամ պահանջում էի, որ կանգնեն, բողոքեն, խոսեն, ասեն... Ես վիրավորված չեմ մարդկանցից՝ պատրաստ չեն կանգնելու ազատվող կամ հեռացվող ղեկավարի թիկունքին:

– Հեռուստատեսության գծով Ձեր տեղակալի՝ Տիգրան Պասկեւիչյանի հետ «Ազգ»-ում հրապարակված զրույցում մի հարց կար, որը տպագրության նախապատրաստելիս դուրս թողնվեց: Այն էր, թե նա, որ նախկինում բանաստեղծ էր, իր պաշտոնավարության ամիսների ընթացքում շարունակո՞ւմ էր բանաստեղծություններ գրել: Նրա պատասխանը մոտավորապես այս էր, որ օրեկան 10-14 ժամ աշխատելուց հետո յուրաքանչյուր նորմալ մարդ տուն վերադառնալուց հետո մտածում է միայն քնելու մասին: Կարծում եմ, որ երբ նա նորից սկսի էլ բանաստեղծություններ գրել, տարիներ կպահանջվեն, մինչեւ կարողանա թոթափել, մաքրվել պաշտոնյայի կամ, ինչպես ինքն էր ասել, չինովնիկի աշխատանքի հատուկ երեւույթներից: Իսկ ինչքա՞ն ժամանակ պետք կլինի Ձեզ՝ արվեստագիտությանը վերադառնալու համար:

– Անմիջապե՛ս: Ես չեմ հեռացել գիտությունից: Ճիշտ է, ես էլ կարող եմ ասել, որ չինովնիկ էի դարձել բառիս բուն իմաստով: Ու առաջին իսկ օրվանից վախենում էի, որ երբ երկար մնամ այս վիճակում՝ կկորցնեմ հետազոտողի, գիտաշխատողի բնավորությունը: Մի բան, որ 30 տարում եմ ձեռք բերել՝ կարող էի 3 տարում կորցնել, շատ հնարավոր էր... Բայց հիմա, երբ աշխատելու պայմաններ ունենամ, անմիջապես կարող եմ վերադառնալ գիտությանը:

– Հեռուստառադիոտեսկոմի նախագահի պաշտոնը կառավարական, քաղաքական «պոստ» էր, իսկ Ձեր ելույթներից շատերում անընդհատ շեշտում էիք, որ քաղաքականությունից հեռու մարդ եք: Ուրեմն պաշտոնի ու Ձեր անհամապատասխանությունն անխուսափելիորեն պիտի բերեին ի վերջո ընդունված այս հրաժարականի՞ն...

– Իհարկե, ես քաղաքագետ, այդ բնագավառում դիլետանտ էլ չե՛մ: Ուրիշ բան, որ ունեմ քաղաքական տեսակետներ, իդեալներ եւ աշխարհայացք: Բայց ես կարող եմ չկողմնորոշվել իրադրության մեջ՝ այս պահին այսպես ասեմ, թե՞ այնպես, ա՞յս քայլն է ճիշտ, թե՞... Դա ուրիշ բնավորություն է, ուրիշ ընդունակություն... ■

Ա. Նավոյիի 550-ամյակին

Ի նշանավորումն Արեւելքի ականավոր բանաստեղծ եւ մտածող Ալիշեր Նավոյի 550-ամյա հոբելյանի, Սամարղանդում հուշարձան է կանգնեցվելու:

Քանդակի հեղինակը Սամվել Ղազարյանն է, որի ինքնատիպ տաղանդի հնարավորություններն ու որոնումներն անսահմանափակ են:

Ալիշեր Նավոյիի ստեղծագործությունը վաղուց դադարել է միայն Արեւելքի սեփականությունը լինելուց եւ մտել մարդկության մշակութային գանձարանը՝ նրա երկերի դասական բովանդակության եւ հեղինակի կերտած հանուն սիրո ու բարու ապրող կերպարների շնորհիվ: Այսօր առավել եւս արդիական է մեծ գրողի բաց բանավեճը եկեղեցական մեկուսացման եւ ժողովուրդների միջեւ կրոնական թշնամանքի դեմ: Դրա արտացոլումն է նրա լավագույն երկերից մեկը՝ «Ֆարհադ եւ Շիրին» պոեմը, որը հզոր եւ ազնվազարմ արքայազն Ֆարհադի ու հայ հրաշագեղ իշխանուհի Շիրինի սիրո պատմությունն է:

Սամվել Ղազարյանը, գիտակցելով նյութի անսպառելիությունը, չի գնացել սովորական լուծումների ճանապարհով, հրաժարվել է Ալիշեր Նավոյիի դիմաքանդակը ստեղծելու ավանդական սկզբունքներից եւ չի կերտել նաեւ Ֆարհադի հերոսականռոմանտիկական կերպարի մի նոր տարբերակ, մանավանդ, որ Ուզբեկստանի Նավոյի քաղաքում նման հուշարձաններ կան:

Տուֆակերտ քանդակը աչքի է ընկնում ճարտարապետական ձեւերի կոռեկտությամբ: Դա ավելի շուտ կոթող է, որն այնքան նախընտրելի էր հին Արեւելքում: Սամվել Ղազարյանը համադրման նուրբ զգացողությամբ լուծել է արձանի ծավալաձեւի եւ քանդակագործական մակերեւույթի միացման խնդիրը: Կոթողի ինքնատիպ գեղարվեստական արժանիքին եւ բովանդակալից էությանը գումարվում է եւ նրա «խոսուն» լինելը: Ճակատամասի ազատ մակերեւույթին փորագրված է բանաստեղծի իմաստուն խոսքերից մեկը, որ թերեւս Ալիշեր Նավոյիի պոեզիայի բանալին է.

Իմացիր, մարդ,
Չկա կյանքի
Ուրիշ ճամփա իմաստուն,
Քան ինքնազոհ նվիրումը
Սիրուն, Բարուն եւ Աստծուն:

Մարինե ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ռամկավար Ազատականը

ՌԱԿ-ի հիմնական կանոնադրությունում ասվում է. *«ՌԱԿ-ին կարող է անդամակցել, առանց սեռի խտրության, ընտրական տարիքը լրացած ամեն մի հայ անհատ, որն ընդունում է կուսակցության սկզբունքները»*, ուր նշվում է նաեւ, որ ընդունվող թեկնածուն պարտավոր է ուխտ կատարել, որտեղ երդվում է լինել հավատարիմ, կարգապահ, պարտաճանաչ, զոհաբերող եւ գաղտնապահ:

Կուսակցության առաջին պայմանը չափահասությունն է: Կուսակցական չեն ծնվում, այն ժառանգական երեւույթ չէ, այլ՝ համոզմունք է եւ սկզբունք: Անչափահասների կուսակցության մեջ չընդունելը բացատրվում է ազատ կամքի արտահայտությանը տվող նշանակությամբ: Իսկ ազատ կամքը չափահասության հետ է ձեռք բերվում:

Կուսակցականության երկրորդ պայմանը կուսակցության սկզբունքների ընդունումն է եւ օրենքներին ենթարկվելը: Ռամկավար-ազատական են դառնում ազատ նախընտրությամբ, առանց ճնշման կամ պարտադրանքի: Այն անհատը, որը չի դավանում կուսակցության սկզբունքները, մերժվում է: Իսկ այն կուսակցականը, որը դադարում է դավանել սկզբունքները եւ ենթարկվել կանոնադրությանը, վտարվում է:

Կուսակցականության երրորդ՝ հիմնական պայմանը երդումն է: Այդ ուխտով անհատն ապացուցում է, որ հավատում է նախընտրած կուսակցության գաղափարախոսությանը եւ պարտավորվում է հետամուտ լինել այդ նպատակներին (որոնք նաեւ իրենն են) եւ ենթարկվել կանոնադրությանը:

Կուսակցականության չորրորդ պայմանը մաքուր բարոյական նկարագիր ունենալն է: ՌԱԿ-ի հիմնական կանոնադրությունն ընդգծում է՝ կուսակցության անդամ չեն ընդունվում նրանք, որոնք՝

ա. ուրիշ քաղաքական կուսակցության անդամ են,

բ. ոճրագործ են եւ դատապարտված,

գ. հանրածանոթ են որպես հոռի նկարագրի տեր մարդիկ:

Կուսակցության հինգերորդ պայմանը մուտքի տուրքն է եւ անդամավճարը: Անհատը դրանով խորհրդանշում է նյութական զոհողությունների գնալու իր պատրաստակամությունը:

Ռամկավար-ազատական անդամի պարտավորություններն ու իրավունքներն են՝

ա. ընկերական համակրանք ցույց տալ կուսակցության բոլոր անդամներին,

բ. կետ առ կետ հետեւել կանոնադրության դրույթներին եւ բոլոր հրահանգներին,

գ. լինել կարգապահ,

դ. նյութապես եւ բարոյապես աջակցել կուսակցության հզորացմանն ու տարածմանը,

ե. աշխատել կուսակցության սկզբունքների հիմնավորման եւ իրագործման համար,

զ. ներկա լինել անդամական եւ դասախոսական ժողովներին,

է. գործոն մասնակցություն ցուցաբերել ժողովներում, կարծիքների փոխանակման եւ քննարկման ժամանակ,

ը. վճարել տարեկան անդամավճարը,

թ. անթերի կատարել պաշտոնական մարմինների կողմից վստահված պարտականությունները, լինել գաղտնապահ,

ժ. բաժանորդագրվել կուսակցության պաշտոնաթերթին եւ աջակցել կուսակցական հրատարակությունների տարածմանը,

ժա. կանոնադրությամբ նախատեսված իրավիճակներում ընտրել եւ ընտրվել կուսակցության բոլոր մարմիններում,

ժբ. ժողովների ժամանակ ազատորեն արտահայտվել օրակարգում եղած բոլոր կետերի եւ դրանցից բխող հարցերի շուրջ:

Կուսակցական լինելը միաժամանակ թե՛ պարտականություն է եւ թե՛ իրավունք, որոնք կուսակցականին տրվում են ոչ թե չարաշահումների կամ շահագործման, այլ՝ ազգային անշահախնդիր ծառայության համար: Իսկական ռամկավար-ազատականը այս գիտակցությամբ է, որ ամբողջ կյանքը նվիրում է ազգին եւ ազգային արժեքների պահպանմանը:

Ռամկավար-ազատականը իր կոչումը տեսնում է մյուս ազգային միությունների եւ հաստատությունների հետ ներդաշնակ համագործակցության մեջ:

Ռամկավար-ազատականին խորթ է անհանդուրժողականությունը: Նա գիտե, որ հայրենասիրությունն ու ազատասիրությունն իր մենաշնորհները չեն: Իրեն խորթ է նաեւ կուսակցամոլության ոգին: Նա ծառայում է, որպեսզի բարձրացնի այն ամենը, ինչ պատշաճ մակարդակի վրա չէ: Այս ոգով է, որ ռամկավար-ազատականը ձգտում է հզորացնել ու բարձրացնել հայ ազգը պահպանող եւ հատկանշող էական ուժերն ու ազդակները:

Ռամկավար-ազատականը գիտե իր անձնականը միավորել ընդհանուրի որոշումներին:

Ռամկավար-ազատականը ժողովրդի եւ հայրենիքի համար անշահախնդիր ծառայող է: ■

Ռամկավար Ազատականի դավանաբանյան

Ռամկավար ազատական եմ,

ա. որովհետեւ պարտականություններ ունեմ մարդկության, իմ ազգի եւ իմ անձի հանդեպ, եւ դրանք լավագույն ձեւով ինձ սովորեցրել է կուսակցությունը,

բ. որովհետեւ հասկացել եմ, որ իմ ուժերը լավագույն ձեւով կարող եմ գործածել եւ իմ պարտականությունները կատարել կուսակցության միջոցով,

գ. որովհետեւ որպես հայ իմ պարտքն է կապվել իմ ազգի պատմությանն ու ժառանգությանը եւ դառնալ մի մասնիկն այն կամրջի, որի վրայով ազգս կշարունակի իր հավերժական ընթացքը: Կուսակցությունն ինձ տվել է այդ գիտակցությունը եւ այն միահյուսել իմ էությանը,

դ. որովհետեւ ըմբռնել եմ, որ իմ ազգի գոյությունը պետք է հիմնված լինի ո՛չ միայն մշակույթի եւ հոգեկան արժեքների, այլեւ սեփական հայրենիքի, հողի եւ սեփական պետությամբ երաշխավորված ազատության վրա: Եւ իմ կուսակցությունն ինձ ներշնչել է կռվել այդ ազատության համար,

ե. որովհետեւ, իբրեւ բանական էակ, ըզգում եմ, որ ապրում եմ մի հասարակության մեջ, որի երջանկությունն ու դժբախտությունը հավասարապես ազդում են ինձ վրա: Տեսնում եմ, որ մարդկային հասարակության առաջին դժբախտությունը ծնվում է մարդկանց պարտադրված իրական անհավասարությունից՝ ծագման կամ դասակարգի ձեւով: Իմ կուսակցությունն իր ռամկավարական սկզբունքներով վերացնում է մարդկային դժբախտության այդ գործոնը, անհատին տալով հավասարության իրավունք,

զ. որովհետեւ գիտակցում եմ, որ կյանքը գաղափարների, տեսակետների, փորձերի հարատեւ բախում է, որոնց մեջ ճշմարտությունը գտնելու համար անհրաժեշտ է ազատ մտքի վիճակ: Այս վիճակն ինձ տալիս է իմ կուսակցությունը՝ ինձ մի կողմից զերծ պահելով քարացած վիճակներից, մյուս կողմից անիրականալի ու անբնական վարկածների գերությունից,

է. որովհետեւ, իբրեւ տնտեսական գործոն, հավատում եմ, որ անհատը ոչ միայն պետք է հնարավորություն ունենա իր ուժերը օգտագործելու կյանքի պահանջմունքները բավարարելու համար, այլեւ պարտավոր է դրանք գործածել պետության նշած ազատության սահմաններում, առանց պետության ձեռքին կույր գործիք դառնալու: Իմ կուսակցությունը ճանաչում է անձնական նախաձեռնության եւ ձեռներեցության այդ իրավունքը՝ նշված ազատության մեջ,

ը. որովհետեւ համոզված եմ, որ անհատի եւ ընդհանուրի ազատություններն ու մարդկային այլ իրավունքները որքանով որ ապահովվում եւ պաշտպանվում են գրված օրենքներով ու ստորագրված դաշնագրերով, այնքանով էլ՝ այն նկարագրով, որ կազմակերպություններն ու տերությունները մշակում են իրենց համար: Իմ կուսակցությունն ապացուցել է, որ նկարագիրը իդեալական է, երբ ուրիշները ազատ են այնքան, որքան այն ինքդ ես կամենում քեզ համար: Սա հակադրությունն է աշխարհը դժբախտացնող մյուս վիճակին, երբ ազատության ես հասնում ուրիշների գերության հաշվին,

թ. որովհետեւ աշխարհի ազգերը որքան էլ մեծ ու հզոր լինեն, դարձյալ անզոր կլինեն չարիքի ուժերի դեմ, եթե խաղաղության պաշտպանության համար չհամագործակցեն: Իմ կուսակցությունը սովորեցրել է համագործակցել բոլոր ազգերի հետ, եթե վերջիններս որոշել են գործով պաշտպանել խաղաղությունը եւ հնարավորություն տալ ամեն ազգի ապրել ու զարգանալ ապահովության պայմաններում,

ժ. որովհետեւ համոզված եմ, որ իմ ազգը թեեւ թվաքանակով փոքր է, բայց մեծ է իր անցյալով, հարատեւելու եւ մարդկությանը օգտակար լինելու ընդունակություններով: Հետեւաբար, իր անվիճելի տեղն ու առիթը պետք է ունենա այդ դերը կատարելու համար: Իմ կուսակցությունն աշխատում է, որ իմ ազգը կատարի այդ դերը:

ՀՌԱԿ-ի նոր ակումբ Գորիսում

Ս/թ. սեպտեմբերի 24-ից 26-ը Զանգեզուրում էին գտնվում Ռամկավար ազատական կուսակցության Կենտրոնական վարչության անդամ, մամլո դիվանի ատենապետ Երվանդ Ազատյանը, Միացյալ Նահանգների Ռամկավար ազատական կուսակցության Արեւմտյան շրջանային վարչության ատենապետ Գրիգոր Գրիգորյանը, Լոս Անջելեսի «Նոր օր» օրաթերթի խմբագիր Հակոբ Պողոսյանը, Հայաստանի Հանրապետության Հրատպետկոմի նախագահ, պատգամավոր Կարեն Սիմոնյանը, Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության խորհրդի անդամներ, պատգամավոր Վիգեն Խաչատրյանը, Արմեն Մնացականյանը, «Ազատ խոսք» հրատարակչության տնօրեն Խաչիկ Հարությունյանը: Նրանց շրջագայությունը Զանգեզուրում ուներ ինչպես ճանաչողական, այնպես էլ գործնական բնույթ:

Կապան քաղաքում եւ շրջանում մեծարգո հյուրերը ծանոթացան տիրող իրավիճակին, ազգաբնակչության տրամադրություններին եւ տնտեսական կյանքին: Մասնավորապես, այցելեցին Կապանի տրիկոտաժի ֆաբրիկա, որը հագեցված է արտասահմանյան լավագույն սարքավորումներով: Ֆաբրիկայի տնօրեն պրն. Դ. Մարգարյանը հյուրերին ծանոթացրեց ֆաբրիկայի գործունեությանը, ծրագրերի եւ արտադրական հեռանկարների հետ:

Վերջին հանդիպումը Կապանի շրջանում կայացավ Եղեգն (նախկին թրքաբնակ Շաբաթին) գյուղում բնակեցված գետաշենցի բռնագաղթվածների հետ: ՌԱԿ-ի կողմից նրանց տրվեց դրամական օգնություն:

Գորիսում հյուրերը հանդիպում ունեցան այն համակիրների հետ, որոնք ցանկություն էին հայտնել անդամագրվել Հայաստանի ՌԱԿ-ին: Կայացավ բովանդակալից հարցազրույց ՌԱԿ-ի պատմության, գաղափարախոսության եւ գործունեության շուրջը: Հաջորդ օրը ստեղծվեց Հայաստանի ՌԱԿ-ի Գորիսի ակումբը՝ Երվանդ Ազատյանի կնքահայրությամբ:

Օրվա երկրորդ կեսին ՌԱԿ-ի կողմից տրամադրված դրամական օգնությունը հանձնեցին Արցախի Հադրութի շրջանից բռնագաղթվածներին եւ ծանոթացան նրանց հուզող խնդիրներին:

Գորիսից հյուրերը մեկնեցին Վայք, հանդիպում ունեցան Ջերմուկի քաղաքագլխի եւ մյուս պաշտոնատար անձանց հետ:

Ս. ՄՆԱՑԱԿԱՆՅԱՆ

Կումայրիում նշվեց ՌԱԿ-ի 70-ամյակը

Կազմակերպությամբ ՀՌԱԿ «Վերածնունդ» ակումբի, սեպտեմբերի 28-ին Կումայրիում, տեքստիլագործների մշակույթի պալատում հանդիսավորապես նշվեց Ռամկավար ազատական կուսակցության 70-ամյակը:

Նիստը բացեց ՀՌԱԿ-ի Շիրակի գոտու գործիչ Ավետիք Հարությունյանը, որից հետո ելույթ ունեցավ Ռամկավար ազատական կուսակցության կենտրոնական վարչության անդամ Երվանդ Ազատյանը: Ե. Ազատյանը խոսեց ՌԱԿ-ի գաղափարական սկզբունքների եւ պատմական անցյալի մասին: ՌԱԿ կենտրոնական վարչության անդամ եւ ՌԱԿ տնտեսական խորհրդի նախագահ Վարդան Ուզունյանը ներկաներին ծանոթացրեց Ռամկավար ազատական կուսակցության տնտեսական ծրագրին եւ մինչեւ այժմ կատարված աշխատանքներին: Վ. Ուզունյանը, մեջբերելով բրիտանական մամուլում բարձր գնահատականների արժանացած նախագահության թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի մասին հոդվածները, շեշտեց ՌԱԿ-ի եւ առհասարակ որեւէ կողմի տնտեսական ծրագրերի հաջողության համար անհրաժեշտ քաղաքական կայունությունը եւ դրա երաշխիքը հանդիսացող Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրության կարեւորությունը: 70-ամյակի կապակցությամբ խոսեց նաեւ ՌԱԿ-ի Մ. Նահանգների Արեւմտյան շրջանի վարչության նախագահ Գրիգոր Գրիգորյանը:

Հանդիսության գեղարվեստական մասը սկսվեց ՌԱԿ-ի հիմնի կատարմամբ: Ելույթ ունեցան Կումայրիի ժողգործիքների համույթը, նույն մշակույթի պալատի երգի եւ պարի խմբերը: Հանդիսությանը ներկա էին ՀՌԱԿ-ի հիմնադիր խորհրդի նախագահ Ռ. Միրզախանյանը, Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի ՀՌԱԿ-ի պատգամավորական խմբից Վիգեն Խաչատրյանը, Պետրոս Քացախյանը եւ Վարդան Պետրոսյանը, ինչպես նաեւ Կումայրիի քաղխորհրդի նախագահի տեղակալ Ռաֆայել Հակոբջանյանը: Հանդիսության նախորդ օրը 70-ամյակի առիթով ՀՌԱԿ-ի «Վերածնունդ» ակումբին անդամագրվել էին մեծ թվով նորագիրներ: ■

Լույս են տեսել

Առաջին անգամ մայր հայրենիքում լույս են տեսել ՌԱԿ պատմությանը, ծրագրին ու կանոնադրությանը վերաբերող երկու գիրք «Կուսակցական մատենաշարով».

1. ՌԱԿ Ուղեցույց եւ համառոտ պատմություն. Վաչե Ղազարյան: 103 էջ, շարվածք ՌԱԿ մամլո եւ տեղեկատվության կենտրոնի, տպագրություն՝ «Նավասարդ», գինը՝ 5 ռուբլի:
2. ՌԱԿ ծրագիր եւ գաղափար: 96 էջ, հրատ. «Ազատ խոսք», գինը՝ 5 ռուբլի:

digitised by A.R.A.R.@

23 սեպտ. 1991։ Անդրանիկ զանգը Հայաստանի համալսարանում (AUA)։ Շուրջ մեկ հարյուրյակ ուսանողներ՝ տարբեր բուհերի շրջանավարտներ, իրենց ամերիկացի դասախոսների, նորաստեղծ համալսարանի ռեկտորի եւ պատասխանատուների հետ հավաքվել էին նշելու Հայաստանի կրթական կյանքում այդ նշանակալից իրադարձությունը։ Նրանց հետ այդ օրը, Համագումարների պալատում, որը հայկական կառավարությունը ժամանակավորապես տրամադրել է նորաստեղծ համալսարանին, հավաքվել էին նաեւ հյուրեր, պաշտոնական անձինք, լրագրողներ։

Մ. Նահանգներից դուրս ամերիկյան 6-րդ այս համալսարանը, որն արդյունքն է Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության, Հայաստանի Հանրապետության կրթական նախարարության եւ ընդհանրապես կառավարության, ինչպես նաեւ Կալիֆոռնիայի պետական համալսարանի համատեղ ջանքերի, կոչված է դառնալու ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ ամբողջ շրջանի կրթական դիմագիծը բարեփոխող, համաշխարհային գիտամտավոր նվաճումներին հաղորդ դարձնող հաստատություն։

Հանդիսությունը ներածական խոսքով բացեց նորաստեղծ համալսարանի նախագահ, դոկտ. Միհրան Աղաբաբյանը։ Նա նշեց, որ այս հանդիպումը պաշտոնական բացումը չէ համալսարանի, այլ պարզապես հավաք դասերի սկսման առթիվ։ Այնուհետեւ ներկայացրեց պաշտոնական հյուրերին, համալսարանի ծրագրին, դասավանդման կարգին, դասախոսներին, վարչական աշխատողներին։

Շնորհավորական կարճ խոսքով հանդես եկան Հայաստանի Հանրապետության գիտության եւ բարձրագույն կրթության պետկոմի նախագահ Վ. Հարությունյանը, Սփյուռքահայության հետ կապի կոմիտեի նախագահ Հ. Սիմոնյանը, ՀԲԸ Միության Ա. Մանուկյան մշակութային հիմնադրամի տնօրեն Ե. Ջասյանը, ՀԲԸ Միության Երեւանի գրասենյակի տնօրեն Բ. Քամաջյանը, Ստամֆորդի համալսարանի առեւտրական վարչագիտության բաժնի դեկան եւ նորաստեղծ համալսարանի խորհրդի անդամ Ստեփան Կարամարդյանը։ Կալիֆոռնիայի համալսարանի շրջանավարտներից՝ որպես Անկախության հանրաքվեի ամերիկյան դիտորդ հրավիրված Բեն Դավիթյանը եւ ուրիշներ։ Անգլերեն շնորհակալության խոսք արտասանեց ուսանողներից մեկը։

Այնուհետեւ տեղի ունեցավ ընդունելություն, որից հետո ուսանողները բաժանվեցին իրենց լսարանները, որտեղ առաջին ծանոթությունը կայացավ դասախոսների հետ։

Եւ այսպես՝ Հայաստանում, Անկախության հռչակման օրը կյանք մտավ բարձրագույն մասնագիտական կրթության մի նոր օջախ, դեպի արտաքին աշխարհ բացված մի մեծ պատուհան, որ բարով, գիտական մղում է տալու մեր ազգային տնտեսությանը եւ կյանքին։

Բարի երթ։

«Անկախության օրը սկսանք մեր ծրագիրը»

Հայաստանում բացվեց Ամերիկյան համալսարան

Մեր թղթակից Գայանե ԱՖՐԻԿՅԱՆԸ զրույց ունեցավ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի նախագահ Միհրան Աղաբաբյանի հետ

– Ինչպե՞ս ծագեց համալսարան ստեղծելու միտքը։

– Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի գաղափարը ծնվեց երկրաշարժեն անմիջապես վերջը, երբ մենք հոս էինք։ Երկրաշարժեն 18 օր վերջը տեսանք, որ շատ ուսանողներ մահացած են, դպրոցներ ավերված։ Մենք խորհեցանք, որ ուսումնական ծրագիր մը ըստեղծելու է, որպեսզի նոր միջոցներ ներմուծվեն Հայաստան։ Եվ այդ ժամանակ մեր կարծիքն ան էր, որ տեխնիկական համալսարան մը սկսինք։ Բայց երբ արդեն ծրագիրներ մշակվեցան, գաղափարը ավելի ընդարձակվեցավ, մենք խորհեցանք, որ լավագույն ծրագիր պիտի ըլլա համալսարան մը, որ ունենա իր բաժինները, ինչպես ունինք Ամերիկայի մեջ, ամերիկյան մոդելի նման։ Երբ կըսեմ մենք, մի քանի անհատներ՝ Արմեն Տեր-Կյուրեղյանը, ինձ, եւ անկե վերջը մեզ միացած Ստեփան Կարամարդյանը նկատի ունեմ։ Ուրեմն խորհեցանք, որ այսպիսի մեծ ծրագիր մը հաջողեցնելու համար պետք է դիմենք ամերիկյան համալսարանի մը, որ կարենա մեզի օգտակար ըլլալ, մեր ուսումնական ծրագիրները մշակելու ամերիկյան մոդելի վրա։ Երբ դիմեցինք Կալիֆոռնիա պետական համալսարանին, անոնք հոժարեցան մեզի հետ համագործակցելու։ Եւ նույն Հայ բարեգործական ընդհանուր միությունը, որ աշխարհի տարբեր կողմեր ուսումնական ծրագիրներ ունեցած է, հոժարեցավ ֆինանսավորել այս ծրագիրը։ Նրա հետ միասին գալով Կալիֆոռնիայի պետական համալսարանը, կազմեցինք այս ծրագրի պատասխանատու, խորհրդատու մարմին մը եւ այցելություն տվինք Հայաստան, որպեսզի տեսակցենք Հայաստանի կրթության նախարարության եւ ուրիշ անձերու հետ։ Հոս շատ խանդավառություն տեսանք։ Կրնամ ըսել, որ բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարությունը մեծ բաժին ունի այս համալսարանի հաջողության մեջ։ Առանց իրենց օժանդակության պիտի չկարենայինք այս ծրագիրը առաջ տանել։

– Ո՞րն է համալսարանի գլխավոր նպատակը։

– Համալսարանի գլխավոր նպատակն է, որ Հայաստանի ուսումնական շրջանավարտներն ունենան պատրաստություն, որպեսզի միջազգային գետնի վրա հարաբերություններ ըստեղծեն եւ Հայաստանին օգտակար ըլլան իրենց մասնագիտություններով։ Մենք ունինք գործարար ղեկավարումի բաժին մը, սեյսմակայունության բաժին մը եւ արդյունաբերության, ճարտարագիտության բաժին մը։ Կծրագրենք ապագային գյուղատնտեսական բաժին եւ բժշկական բաժին։ Անշուշտ, ասոնց կից գիտական եւ արվեստի բաժիններ, որպեսզի մեր ուսանողները առիթ ունենան ավելի ընդարձակ հորիզոններ ստեղծելու իրենց կյանքի մեջ։ Ուրեմն, մեր նպատակն այս է գլխավորաբար, որ երբ Հայաստանը տնտեսական եւ բարոյական գետնի վրա պիտի հառաջադիմի, պետք է որ կապեր ստեղծե աշխարհի տարբեր կողմերու, մանավանդ, արեւմտյան երկիրներու հետ։ Եւ այդ կապերը ստեղծելու ընդհանուր ճանչված լեզուն անգլերենն է եւ ուրեմն, պետք է որ մեր ուսանողները ուսանին անգլերեն լեզվով եւ այդ լեզուն գործածեն հարաբերություններու մեջ։ Գիտեմ, մենք համամիտ ենք անոնց, որ կըսեն, թե մեր հայերեն լեզուն առաջնակարգ տեղ գրավելու է։ Անշուշտ, ասիկա մեր մշակույթն է, բայց այդ լեզվով կարելի չէ լուրջ եւ ընդարձակ ձեռնարկներ ըստեղծել աշխարհի տարբեր երկիրներու հետ։ Անգլերենը գործիք է, որով մենք պիտի տնտեսական ու քաղաքական հարաբերություններ ստեղծենք։

– Ինչպիսի՞ն են այսօրվա դրությամբ ձեր ծրագրերը։

– Մենք բացումը ունեցանք դասարաններում եւ ունինք մոտավորապես հարյուր ուսանողներ՝ այս երեք մասնագիտությունների մեջ։ Առաջին շեշտը կդնենք այս ուսանողները պատրաստելու, որպեսզի այս ծրագրին հետեւին, հաշվիչ մեքենաների գործածությունը սորվին, անհրաժեշտ է եւ ուրեմն անգլերենի զարգացումը։ Եւ անկե վերջը հաջորդաբար պիտի անցնին իրենց մասնագիտության։ Ունինք մեզի տրամադրված շենք մը՝ իր ամեն հարմարություններով, ատոր համար մենք շատ երախտապարտ ենք Հայաստանի կառավարության եւ ունինք ուսուցիչներ, որ եկած են Ամերիկայեն, մինչեւ հիմա ունինք վեց ուսուցիչներ, որոնք սկսած են իրենց դասընթացները։ Կուզենք նաեւ պատրաստել տեղացի ուսուցիչներ, որպեսզի մասնակցեն այս դասընթացներուն իբրեւ դասախոս, եւ ասիկա ժամանակի ընթացքին պիտի ավելցնենք։ Ընդհանուր առմամբ կրնամ ըսել, որ մեր ծրագիրը շատ հաջող գետնի վրա սկսած ենք։

– Ինչպիսի՞ն է Բարեգործականի դերը այս հարցում։

– Բարեգործականի դերը ամենակարեւորն է, կրնամ ըսել, քանի որ առանց դրամի այս օրերուս բան մը գործադրել անկարելի է։ Այս համալսարանի ֆինանսավորումը ստանձնած է Հայ բարեգործական ընդհանուր միությունը, անոր նախագահը՝ Լուիզ-Սիմոն Մանուկյան, ինքը անձնապես այս ծրագրին հետեւած է առաջին օրերեն սկսեալ, եւ որպես մեր վարչության անդամ շատ մոտեն մեզի հետ կգործակցի։

– Ինչպիսի՞ն է այս համալսարանի շրջանավարտի դերը միջազգային ասպարեզում։

– Մեր շրջանավարտները, անշուշտ, իրենց բարձրագույն ուսումը ստացած են Երեւանի պետական համալսարանեն կամ պոլիտեխնիկեն եւ այլն։ Եւ, ուրեմն, հոս կուգան ավելի իրենց ուսումը կատարելագործելու նոր ուղղությամբ՝ ավելի ամերիկյան ուսման ծրագրին վրա հիմնված։ Մեր շրջանավարտները պիտի ունենան դիպլոմներ, որ համապատասխան պիտի ըլլան ամերիկյան համալսարաններու դիպլոմներուն։ Այդ պատրաստությամբ միջազգային գետնի վրա պիտի կարենան ասպարեզ ունենալ, Հայաստանի արդյունաբերական միջոցները բարգավաճեցնելու եւ զանոնք ներկայացնելու տարբեր երկիրներու մեջ։ Պիտի կրնան ճամփորդել օրինակ՝ որեւէ երկիր եւ հասկնալով անոնց գործելակերպի միջոցները, պայմանները եւ հարաբերությունները, պիտի կարենան ձեռնագիրներ մշակել միջազգային գետնի վրա։ Պիտի ըլլան առաջնորդներ տնտեսական, արդյունաբերական, կամ գործարար գետնի վրա եւ այս կերպով կհուսանք, որ պիտի ուղղակի օժանդակեն Հայաստանի բարգավաճմանը։

– Ըստ նախնական տվյալների, համալսարանը պիտի լիներ աղետի գոտում, սակայն հիմա Երեւանում է։ Ի՞նչ կասեիք այդ մասին։

– Առաջին ծրագիրը, այո, աղետի գոտում պետք է որ սկսեինք։ Ասիկա տակավին մեր գլխավոր փափագն է, այդ փափագը մարած չէ։ Ամերիկացի մասնագետները՝ 11 անձեր, երբ եկան եւ գացին նայեցան, թե ինչ կարողություններ կան, այն եզրակացության հասան, որ համալսարանն իր բոլոր բաժիններով սկսիլը աղետին շրջանի մեջ անգործնական է, այսինքն աղետի շրջանի վերաշինությունը շատ դանդաղ կընթանար, պայմանները կարելի չէր զարգացնել արագորեն, օրինակ՝ էլեկտրականությունը, ջուրը, կոյուղիները, ճամփաները, բնակարանները մեր պրոֆեսորներու, որ պիտի գան Ամերիկայեն։ Այսինքն գործնական պատճառներով է, որ մենք որոշեցինք, որ սկսինք համալսարանը Երեւանին մեջ։ Ես արդեն ծրագրած եմ եւ աղետյալ գոտիի շրջանի ժողովրդին կուզեմ վստահեցնել, որ մենք իրենց ուսանողներուն շատ կարեւոր տեղ կուզենք տալ համալսարանի մեջ։ Մենք արդեն ունինք, Կումայրիեն, Կիրովականեն ուսանողներ։ Մենք ղրկած ենք Ամերիկա 11 ուսանողներ, որոնք պիտի ուսանին եւ պիտի վերադառնան հոս իբրեւ դասախոսներ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանին մեջ։ Նրանց մեջ կան մի քանի անձեր աղետյալ գոտիեն։ Ապագայում, մենք կխորհինք, որ մեր համալսարանը ծրագրով այնքան պիտի մեծնա, որ պիտի ունենա մասնաճյուղեր տարբեր տեղերում։

– Որո՞նք են ձեր հետագա անելիքները։ Ինչպիսի՞ ապագա եք տեսնում։

– Մեր ծրագիրը պատրաստած էինք անգլերեն լեզվով, որ ներկայացնեինք Կալիֆոռնիա համալսարանին, որպեսզի անոնց գաղափարը առնենք։ Բայց երբ այդ ծրագիրը ես հոս բերի, այն տեսա, որ որոշ հարցեր կան հոս, որ ավելի անմիջական են։ Օրինակ, մենք քիչ մը ավելի դանդաղ պիտի շարժեինք գյուղատնտեսական եւ բժշկական ճյուղերու մեջ, տարիներու ընթացքին այս ծրագիրները պիտի մշակեինք։ Բայց տեսանք կարեւորությունը գյուղատնտեսության, օրինակ, երբ մեր արտադրությունը բավարար պիտի ըլլա, պետք է որ զարգացնենք գյուղատնտեսությունը ավելի արդիական տեխնիկայով։

– Ի՞նչ տվեց համալսարանին անկախության հռչակումը։

– Ասիկա մեզի համար ոչ միայն պատմական շաբաթ մըն է, այլեւ շատ հուզիչ փորձառություն, որ սկսանք մեր դասախոսությունների բացումը անկախության հռչակումին (սեպտեմբերի 23)։ Ես հուզված եմ այս փորձառությամբ, երբ ներկա եղա խորհրդարանին մեջ, երբ հռչակվեց անկախության՝ ժողովրդին որոշումը։ Այս համալսարանի գործունեությունը ունենալ անկախ Հայաստանի մեջ, մեզի համար շատ ավելի նշանակություն ունի, քան, երբ նախկին պայմաններու մեջ սկսեինք մեր այս ծրագիրը։ Երբ վերադառնամ Ամերիկա, պիտի ասիկա հռչակեմ մեր հայ համայնքին, որ անկախության օրը ըսկսանք այս ծրագիրը, եւ ուրեմն մենք կկազմենք անկախության ծրագրին մեկ մասը։

– Ի՞նչ կցանկանայիք հայ ժողովրդին ասել։

– Ես կուզեմ Հայաստանի ժողովրդին նախ շնորհավորել այս անկախության հռչակման շաբաթը, որ շատ խոհեմ ու կարգապահ կերպով քվեները տվին եւ որոշում մը տված են, որուն արդյունքը պիտի վայելեն առաջիկա սերունդները։ Ես իրենց կմաղթեմ համբերություն, հաստատություն եւ կառաջարկեմ իմ հայրենիքի ժողովրդին, որ գործի լծվին, որպեսզի անկախության հիման վրա կերտեն հայրենիք մը, որով բոլորս ըլլանք հպարտ։ ■

Արմեն ՏԵՐ-ԿՅՈՒՐԵՂՅԱՆ, Միհրան ԱՂԱԲԱԲՅԱՆ, Լուիզ ՍԻՄՈՆ, Ստեփան ԿԱՐԱՄԱՐԴՅԱՆ

«Մեհյան»-ի առաջին թիվը

Հայ գրողների միության պարբերականների թիվն ավելացավ եւս մեկով։ Լույս տեսավ «Մեհյան» շաբաթաթերթը, որ հայ գրողների միության եւ Կոտայքի միջշրջանային բաժանմունքի պաշտոնաթերթն է։

Առաջին թվի խմբագրականի մեջ նշված է, որ «Մեհյան»-ի էջերը բաց են լինելու բոլոր հեղինակների առջեւ՝ անկախ նրանց կուսակցական պատկանելությունից եւ բնակության վայրից։

Առաջին էջում զետեղված են Հովհաննես Թումանյանի «Մենք մեզ էլ չենք ճանաչում» հրապարակագրական ելույթներից մի հատված, Դ. Վարուժանի «Նավասարդյան» եւ Ե. Չարենցի «Հայրենիքում» տողերը։

Ամբողջ մեկ էջ է տրամադրված Կոստան Զարյանի անտիպ ստեղծագործություններին, որ գրել է նա կյանքի վերջին տարիներին՝ 1967-69-ին։

Հարուստ է օտար գրականությունը։ Առաջին անգամ հայերենով ներկայացված է իսպանական բանաստեղծության մեջ ռոմանտիկ ուղղությունը սկզբնավորող Գուստավո Ադոլֆո Դոմինգես Բաստիդա Բեկերը։ Նրա բանաստեղծությունները բնագրից թարգմանել է «Մեհյան»-ի խմբագիրը՝ բանաստեղծ Ֆրունզիկ Կիրակոսյանը։

Ընթերցողները հետաքրքրությամբ պիտի ընթերցեն ճապոնացի արձակագիր Սինիչի Խոսիի «Մարդասպանը» պատմվածքը եւ Ֆրանց Կաֆկայի «Դատարանի առաջ» ստեղծագործությունը։

«Գրախոսություն» ենթախորագրի տակ Գ. Խաչատրյանը արժեւորել է նորահայ բանաստեղծուհի Էդգարինա Խաչատրյանի առաջին գիրքը։

Տարբեր բնույթի նյութերով «Մեհյան»-ին աշխատակցել են Կ. Մելիքսեթյանը, Ռ. Ստեփանյանը, Ե. Վարդանյանը, Մ. Ասատրյանը, թարգմանիչ եւ արձակագիր Վ. Նալբանդյանը։

«Մեհյան»-ն անտարբեր չի անցել նաեւ Զորավար Անդրանիկի ժառանգության կողքով՝ զետեղելով նրա հայտնի մի խոսքը, ուղղված իր զինակիցներին, որ գրվել է 1924-ին, Ֆրեզնոյում։

Ի գիտություն չափածոյով ստեղծագործողների։

«Մեհյան»-ը հայտարարել է լավագույն բանաստեղծության փակ մրցույթ, որը շարունակվելու է մինչեւ դեկտեմբերի 19-ը։ Շնորհվելու է 6 մրցանակ։

Եզրափակելով մեր խոսքը, ասենք, որ Կոտայքի, շրջակա բնակավայրերի եւ Երեւանի գրողներն ու գրասեր հասարակայնությունը, ի դեմս «Մեհյան»-ի, ունեցան մի լավ պարբերաթերթ։

Կանաչ ճանապարհ նորօրյա «Մեհյան»-ին՝ Վարուժանի, Հակոբ Քյուֆեճյանի (Օշական), Ահարոնի, Կոստան Զարյանի, Գեղամ Բարսեղյանի «Մեհյան»-ի առաքելությունը շարունակողին...

Գրիգոր ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

20 միլիոն ազերիները ծանր բեռ են Թեհրանի եւ Բաքվի համար

«Կրեմլի գերիշխանության ջլատումով, խորհրդային հանրապետությունների Միության տրոհմամբ եւ նախկին Միության հանրապետությունների մեծ մասի անկախության հռչակումով երբեմնի կոմունիստական հանրապետությունների «ազգայնական» ուժերի կողմից հրահրված ազգամիջյան եւ միջդավանաբանական բախումներն աննախադեպ չափերի են հասել: Հայերի եւ ադրբեջանցիների միջեւ վաղեմի թշնամական ակունքներից բխող առաջին ընդհարումները վկայում են նոր, ավելի մեծածավալ բախումների անխուսափելիության մասին: Այն, ինչ տեղի է ունենում Իրանի հետ սահմանակից Խորհրդային Ադրբեջանում, երկրի տարածքային ամբողջականությանն ուղղված վտանգի պատճառով չի կարող չանհանգստացնել իրանցիներին»:

Վերոբերյալ նախաբանով շարադրված Լոնդոնում հրատարակվող «Քեյհան» շաբաթաթերթի հոդվածը նպատակ ունի զգուշացնելու իրանցիներին պատմական մի երկրի երկնակամարին կախված վտանգի մասին: «Քեյհան»ը իր ընթերցողներին խոստանում է այսուհետ պարբերաբար անդրադառնալ Իրանի հյուսիսային սահմաններում տեղի ունեցող իրադարձություններին: Այդ շարքից սորբեւ ներկայացվող անդրանիկ հոդվածը, «Քեյհան»ի խոսքերով, Խորհրդային Ադրբեջանի վերջին իրադարձությունների լուսաբանման եւ գնահատման փորձ է:

Օգոստոսի 30-ին Խորհրդային Ադրբեջանը անկախություն հռչակեց: Այազ Մութալիբովը եւ հանրապետության մյուս ղեկավարները, որոնք Մոսկվայի «հայրենաքանդ» կոմունիստների կազմակերպած հեղաշրջումից հետո հանդես են եկել դավադիր ուժերի պաշտպանությամբ, անկախության հռչակումով աճապարեցին քողարկել իրենց նախորդ դիրքորոշումը: Խորհրդային Ադրբեջանի անկախության հռչակագիրը ձայների մեծամասնությամբ հավանության արժանացավ դեռեւս «Գերագույն սովետ» կոչվող խորհրդարանում: Հռչակագրում նշված է. *«Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ադրբեջանը 1918-20 թթ. միջազգային հանրության կողմից ճանաչված էր իբրեւ անկախ պետություն, եւ հենվելով Ադրբեջանի սահմանադրության, ինչպես նաեւ հանրապետության ինքնիշխանության օրենքի վրա, Ադրբեջանը հռչակվում է անկախ հանրապետություն»:* Պատգամավորներից մի քանիսը առաջարկեցին հանրաքվեի միջոցով հաստատել անկախության հռչակագիրը, սակայն այդ առաջարկը մերժվեց պատգամավորական ձայների մեծամասնությամբ: Հետաքրքիրն այն է, որ հանրաքվեի հարցը քննարկման է դրվել ընդդիմադիր ժողճակատի ղեկավար Իսխարի եւ բրեժնեւյան շրջանի մոլի կոմունիստ Հեյդար Ալիեւի (որն իր արարքներին օրինական տեսք տալու համար մի քանի ամիս է, ինչ հանդես է գալիս դեմոկրատ ազգայնականների դիրքերից) համատեղ առաջարկով: Բաքվի խորհրդարանը նաեւ քննարկեց Մութալիբովի կողմից հեղաշրջման հաջորդ օրը հայտարարված արտակարգ իրավիճակի վերացման օգտին: Խ. Ադրբեջանում արտակարգ դրություն էր մտցվել նաեւ 1990 թ. հունվարի 30-ից ժողճակատի կողմնակիցների եւ կարմիր բանակի միջեւ տեղի ունեցած Բաքվի արյունալի բախումներից հետո:

Ներկայումս Այազ Մութալիբովը փորձում է դեռեւս 1990 թվականից գլուխ բարձրացրած բուրժուական ազգայնամոլության օգնությամբ, չնայած իր մոտալ անցյալին, ամրապնդել իշխանության դիրքերը: Մութալիբովը մինչեւ վերջերս հավատարմագրված էր կոմունիզմին: Հեղաշրջման ժամանակ նա հույս էր հայտնել, որ ստեղծված նոր իրավիճակում հնարավոր կլինի լուծել տարբեր սերունդների ատելությամբ սնուցված Լեռնային Ղարաբաղի կնճռոտ հարցը: Խորհրդային Ադրբեջանի սահմաններում գտնվող այս հայաբնակ մարզի համար ծագած վեճը նոր թափ ստացավ 1988 թվականին գորբաչովյան «պերեստրոյկայի» հռչակումով եւ Խ. Միության ժողովուրդների միջեւ «անխախտ բարեկամության» մասին կեղծ կարգախոսների մերկացումով: Ազգամիջյան ընդհարումների ժամանակ սպանվել է ավելի քան 800 հոգի: Այսպիսով, Խորհրդային Ադրբեջանն իր 7 միլիոն բնակչությամբ դարձավ Կրեմլից անջատված հանրապետությունների «ակումբի» անդամ (միայն թղթի վրա):

Կտրուկ շրջադարձ

Մոսկվայում իրադրության փոփոխումից եւ հեղաշրջման տապալումից հետո Մութալիբովը կտրուկ շրջադարձ կատարեց: Օգոստոսի 25-ին, համոզվելով Գորբաչովի դիրքերի ամրապնդման մեջ, պատեհապաշտ ղեկավարը հռչակեց պետական ձեռնարկությունների ապաքաղաքականացման եւ աշխատատեղերում կոմկուսի հետագա գործունեության անթույլատրելիության մասին հրամանագիրը: Այդ ժամանակվանից դեպքերի զարգացման ընթացքն ավելի արագացավ: Հանկարծ Մութալիբովը «Անվտանգության պահպանման» համար ստեղծեց ռազմականացված զինմիավորումներ, մի քանի օր անց հայտարարեց նաեւ Ադրբեջանի անկախ հանրապետության պաշտպանության նախարարության ստեղծման մասին: Ֆեդերատիվ կառավարության կառույցները (ՊԱԿ-ը, Արդարադատության նախարարությունը եւ Ներքգործնախարարությունը) ենթարկվեցին Ադրբեջանի իշխանություններին: Գորբաչովի օրինակով, Ադրբեջանի կոմկուսի կենտկոմը ենթարկվեց ինքնալուծարման, իսկ Մութալիբովը, հետեւելով Գորբաչովի օրինակին, հրաժարական տվեց կենտկոմի քարտուղարության պաշտոնից: Կոմկուսը մնաց կախյալ վիճակում, իսկ ունեցվածքը ազգայնացվեց: Մութալիբովը, որ իր ամբողջ գիտակից կյանքում որպես ապարատչիկ անցել էր Խ. Ադրբեջանի կոմկուսում եւ մինչեւ վերջերս Թիանան-մեն հրապարակի ապստամբության ճնշման համար պաշտպանում էր Չինաստանի ղեկավարներին, օգոստոսի 29-ին հրաժարվեց կոմկուսից:

Ընտրություններ մութալիբովյան ոճով

Մութալիբովը հայտարարեց, որ սեպտեմբերի 8-ին Խորհրդային Ադրբեջանի ժողովուրդը պետք է մասնակցի ընտրություններին եւ ժողովրդավարական հիմունքներով ընտրի հանրապետության նախագահին: Սակայն այդ «ժողովրդավարական» ընտրություններում Մութալիբովը միակ թեկնածուն էր: Ընդդիմադիր ժողճակատը ընտրությունները հետաձգելու եւ նախկին կոմունիստներին մասնակցության հնարավորություն չընձեռնելու նպատակով բազմահազարանոց ցույցեր կազմակերպեց: Սակայն Մութալիբովը մերժեց ընտրությունների հետաձգման առաջարկը, որից հետո ժողճակատը բոյկոտի ենթարկեց ընտրությունները: Սակայն բոյկոտը որեւէ արդյունք չտվեց, քանի որ ժողճակատի կողմնակիցների թիվն Ադրբեջանում մեծ չէ: Այլ էր վիճակը երկու տարի առաջ: Բայց այն բանից հետո, երբ ժողճակատի ղեկավարները փորձեցին ներգրավել հոգեւորականներին եւ իսլամի օգնությամբ ստվարացնել իրենց կողմնակիցների շարքերը, մեծ թվով ադրբեջանցիներ լքեցին ժողճակատը:

Ըստ պաշտոնական տվյալների, նախագահական ընտրություններին մասնակցեց բնակչության 80 տոկոսը: Մութալիբովը հապճեպ ընտրություններով ցանկանում էր մինչեւ ընդդիմության հզորացումն ամրապնդել իր դիրքերը, բայց որոշ ժամանակ նա ստիպված էր սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Զարդուշտ Ալիզադեի հետ նախընտրական պայքար մղել: Սակայն Ալիզադեն, գիտակցելով, որ ընտրություններում հաղթելու շանսեր չունի, խաղից դուրս եկավ: Նա համոզվել էր, որ իր մասնակցությունը միայն կարող է օրինականացնել ընտրությունները: Ալիզադեի հրաժարականը նույնիսկ անհանգստացրեց Մութալիբովի կողմնակիցներին, որոնք ամեն կերպ փորձում էին որեւէ մրցակից մոգոնել Մութալիբովի համար, սակայն դա չհաջողվեց նրանց: Խ. Ադրբեջանը Ռուսաստանի հետ սահմանակից լինելով հանդերձ, բացառությամբ Լեռնային Ղարաբաղի, ունի միատարր ազգաբնակչություն, հետեւաբար Ադրբեջանի համար, ռուսների, ուկրաինացիների եւ ղազախների նման, տարածքային պահանջատիրության վտանգը դիմագրավելու անհրաժեշտություն չկա: Խ. Ադրբեջանի ազգաբնակչության մի զգալի մասը Մութալիբովին եւ կոմունիստներին չհանդուրժելով հանդերձ, Լեռնային Ղարաբաղի հայության անջատողական ձգտումների հարցում Մութալիբովի գրաված համառ դիրքորոշման շնորհիվ պաշտպանում է նրան:

Հայաստանի հետ միավորվելու Ղարաբաղի հայության ցանկությանը հաջորդած կոտորածներից երկու տարի անց Հայաստանի հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը այդ հարցում որդեգրել է ավելի մեղմ քաղաքականություն: Վերջերս նա հայտարարել է, որ ցանկանում է բանակցություններ սկսել Ադրբեջանի հետ եւ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավարության հարցի վերաբերյալ այդ հանրապետության հետ համաձայնության գալ:

Հոգեւորականների պարտությունը

Մյուս կողմից, Իրանի իսլամական հանրապետության հոգեւորական իշխանությունների հեղափոխության «արտահանման» ուղղված ջանքերը ոչ միայն արդյունք չտվեցին, ավելին, ամրապնդեցին կոմունիստների դիրքերը, քանի որ ադրբեջանցիներին խիստ մտահոգում էր հանրապետությունում հոգեւորականների ազդեցության ուժեղացումը:

Ադրբեջանի կոմունիստական վարչակարգը վերջերս մեծ հանդուրժողականությամբ ողջունում էր շիա ֆունդամենտալիստների գործունեությունը եւ անգամ աջակցում նրանց: Օգոստոսյան հեղաշրջման օրերին Մութալիբովը գտնվում էր Թեհրանում: Նա նախագահ Ռաֆսանջանիի եւ մյուս ղեկավարների հետ հանդիպման ժամանակ փառաբանել է Իմամ Խոմեյնիի առաջնորդությունը:

«Ֆիգարո» թերթի հատուկ թղթակից Վլադիմիր Իվանովը վերջերս Բաքվից ուղարկել է *«Այաթոլլահների պարտությունը»* խորագրով մի հոդված, որտեղ գրված է. *«Խ. Ադրբեջանում տասնյակ տարիներ տեւող աթեիզացումից հետո շիա մահմեդականությունն այլեւս որեւէ մեկին չի հրապուրում»:* Այնուհետեւ Իվանովը շարունակում է. *«Իրանի իսլամական հանրապետության հյուպատոսը Բաքվում ծանրաբեռնված աշխատում է: Նա ամբողջ օրն զբաղված է վիզաների ձեւակերպումով: Երբ խնդրեցի ընդունել ինձ, նա հրաժարվեց, ասելով, որ ժամանակ չունի: Իրանական հյուպատոսարանից մի քանի հարյուր մետր այն կողմ Ադրբեջանի արտգործնախարարության շենքն է, որտեղ ծանոթացա ԱԳՆ-ի երիտասարդ աշխատակից Ազար Ազիմովի հետ, որը ոտքը սեղանին դրած հանգստանում էր: Ըստ նրա, Իրանում բնակվում են ավելի քան 20 միլիոն ազերիներ, իսկ դա մեծ բեռ է թե Բաքվի եւ թե Թեհրանի համար: Ազիմովն ասում է. Մենք չենք կարող մերժել Իրանում բնակվող ազերիների հետ բարեկամական կապեր հաստատելու վերաբերյալ նրանց առաջարկը: Մութալիբովը ազերիների հարցի վերաբերյալ Թեհրանում բանակցել է Ռաֆսանջանիի հետ, սակայն սահմանների բացվելուց հետո անգամ այդ խնդրում դրական տեղաշարժ չկա: Ազիմովի կարծիքով, մեծ Ադրբեջան ստեղծելու հարցի արծարծման համար դեռեւս անհրաժեշտ նախապայմաններ չկան»:*

Գ. ՍՈՍԹԵԼՅԱՆ

Հարցի լուծումը կախված է Խ. Միությունից

Խորհրդային Միությունում Իսրայելի գլխավոր հյուպատոս Արիե Լեւինը հարցազրույց տվեց «Դիվանագիտական համայնապատկերի» թղթակցին: Ըստ նրա, Խորհրդային Միության եւ Իսրայելի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների ամբողջական վերականգնման հարցի լուծումը կախված է Խորհրդային Միությունից: Ա. Լեւինը մերժեց հայտնի խորհրդային դիվանագետ, ՄԱԿ-ում մշտական ներկայացուցիչ Յուրի Վորոնցովի խոսքերը: Նա վերջերս հայտարարել էր, թե Մոսկվան մտադիր է ամբողջապես վերականգնել Իսրայելի հետ դիվանագիտական հարաբերությունները Մերձավորարեւելյան խաղաղության խորհրդաժողովից մի քանի օր առաջ: Իսրայելի գլխավոր հյուպատոսը ենթադրություն հայտնեց, թե դա *«շաբաթների հարց է»:*

Դիվանագետը դժվարացավ նշել խաղաղության խորհրդաժողովի գումարման ճշգրիտ ժամկետը, ասելով, որ այն պետք է կայանա հոկտեմբերին: Այն հարցին, թե ինչն է խոչընդոտում խորհրդաժողովին, նա պատասխանեց, թե խոսքը գնում է որոշ նրբերանգների մասին, որոնք առնչվում են պաղեստինցիների ներկայացուցչությանը: Ա. Լեւինն ասաց, թե *«այդ հարցն արդեն լուծված է եւ շուտով ոչ մի խոչընդոտ չի մնա»:* Նա նաեւ նշեց, որ Իսրայելը, որ սկզբունքորեն արձագանքել էր ԱՄՆ-ի եւ ԽՍՀՄ-ի կոչերին, համաձայնվել է խաղաղության խորհրդաժողովի անցկացմանը եւ դրա գումարման առաջ ոչ մի խոչընդոտ չի դնի:

Բնութագրելով խորհրդա-իսրայելական առեւտրատնտեսական հարաբերությունների ներկա դրությունը, Լեւինը նշեց, որ դրանք անընդհատ ծավալվում եւ զարգանում են: *«Գուցե դա այնքան արագ չի կատարվում, ինչքան մենք ենք մտածում,* նշեց նա, *սակայն դա հանգեցված է բազմաթիվ դժվարություններին եւ խորհրդային շուկայի կոնկրետ պայմանները չիմանալու հետ»:* Ըստ դիվանագետի, իսրայելցի շատ բիզնեսմեններ կցանկանային խորհրդային իրենց գործընկերների հետ վարել արտասահմանյան ներմուծման գործողություններ, սակայն ամեն ինչ հենված է ռուբլու ոչ փոխարկելիության հետ:

Ամեն ինչ չէ, որ պարզ է, նշեց Լեւինը: Երկար ընդմիջումից հետո, երբ ԽՍՀՄ-ի եւ Իսրայելի միջեւ գործնականում համագործակցություն չկար, որոշ ժամանակ է պահանջվում այն վերականգնելու համար: Սակայն, մյուս կողմից, արդեն շփումներ կան, մշակվում են համատեղ ծրագրեր: Լեւինը դրականորեն գնահատեց այն փաստը, որ ապրանքաշրջանառության ներկա ծավալը գերազանցում է 1967 թ. մակարդակը, երբ ԽՍՀՄ-ի եւ Իսրայելի միջեւ խզվեցին դիվանագիտական հարաբերությունները: Սակայն, նկատեց նա, հարկ է հաշվի առնել, որ ապրանքաշրջանառությունը դոլլարով է կատարվում: Իսկ դոլլարը վերջին քառորդ դարում նկատելիորեն «նիհարել է»:

Դիվանագետը վստահություն հայտնեց, որ երկու երկրների միջեւ առեւտրատնտեսական կապերը կզարգանան ավելի արագ տեմպերով, քան մինչեւ հիմա: Այդ կապակցությամբ մեծ հույսեր է ներշնչում ԽՍՀՄ գիտաարտադրական միության հրավերով մոտ ապագայում կայանալիք (հոկտեմբերի 3-ին) իսրայելական խոշորագույն ձեռնարկատերերի եւ բանկիրների պատվիրակության այցը:

Իրաքը դատապարտում է Մ. Նահանգներին եւ հույսեր է կապում Խ. Միության հետ

Միացյալ Նահանգները ձգտում են ոչնչացնել Իրաքի ժողովրդին, զրկել նրան օրինական իշխանությունից, վերածել Իրաքը կախյալ երկրի: Այդ մասին հայտարարեց Մոսկվայում Իրաքի դեսպանատան պատասխանատու աշխատակից Հալեբ-ալ-Տամիմին: «Դիվանագիտական համայնապատկեր»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա հանգամանորեն կանգ առավ ՄԱԿ-ի փորձագետների հետ կապված միջադեպի վրա՝ մեղադրելով նրանց ԿՀՎ-ի հետ համագործակցելու եւ Իրաքի ներքին գործերին միջամտելու մեջ:

Դիվանագետի կարծիքով, ԱՄՆ-ն վախենում է, որ Իրաքը լիովին կհաղթահարի Պարսից ծոցի պատերազմի հետեւանքները, եւ ձգտում է արգելել այդ:

Գնահատելով ԽՍՀՄ-ի դիրքորոշումը, Հալեբ-ալ-Տամիմին հույս հայտնեց, որ Մոսկվան կաջակցի արդարությանը: *«Մենք կցանկանայինք, որ խորհրդային կառավարությունը խորամուխ լիներ գործի էության մեջ, հանդես գար արդարության կողմ եւ թույլ չտար միջամտել մյուս պետությունների ներքին գործերին»,* եզրափակեց իրաքցի դիվանագետը: ■

digitised by A.R.A.R.@

«Մոնիքին հաջողվեց ինձ համոզել, որ ես անտանելի չեմ»

Ֆիլիպը նայում է Մոնիքին, իսկ Մոնիքը շոյում է նրա թիկունքը: Մոնիքը մեղմ ժպիտով նայում է Ֆիլիպի աչքերին: Թեթեւակի դիպչում է նրա ոտքին՝ կանխելու համար խոսքը:

Կարկասոնի մեծ տանը, ուր նրանք անցկացնում են իրենց ամառը փոքրիկ դստեր եւ դեղձանիկի, շան, կովի, սագերի ու թութակների հետ, Ֆիլիպը եւ Մոնիքը համաձայնեցին առաջին անգամ խոսել իրենց մասին:

– Որտե՞ղ դուք հանդիպեցիք:

Մոնիք – Փարիզում: T.n.p.h. Chaillot-ի բեմահարթակում:

Ֆիլիպ – 1953 թվին Մոնիքն արդեն երեք տարի էր, որ T.n.p.-ում էր: Այնտեղ մնացինք մինչեւ 1959-ը, միասին խաղալով քառասուն ներկայացումներում:

– Հանդիպում եւ սեր առաջին հայացքի՞ց:

Մ. – Բոլորովին:

Ֆ. – Լավ բարեկամներ էինք: Միասին աշխատում էինք տարվա տասնմեկ ամիսները, մեկնում շրջագայությունների, բայց մյուս կողմից էլ յուրաքանչյուրս ուներ իր անձնական կյանքը:

– Իսկ ո՞վ մտահղացավ առաջին հանդիպումը:

Ֆ. – Ճիշտն ասած, չգիտենք: Ես նրան դուրեկան էի համարում: Մեր հարաբերությունները փոխվում էին կամաց-կամաց: Մենք աղջիկ ունեցանք, որից հետո էլ սկսեցինք ապրել համատեղ կյանքով:

Մ. – Երեք տարի հետո:

Ֆ. – Ես նրան ասում էի. *«Լավ կլիներ, եթե ես տեղափոխվեի քեզ մոտ»:* Մոնիքի բնակարանը մեծ էր:

Մ. – Դա ճիշտ չէ: Քոնն ավելի մեծ էր:

– Եւ հետո դուք ամուսնացա՞ք:

Մ. – Շնորհիվ մի բարեկամուհու, թե չէ... չէինք էլ ամուսնանա: Նա մեր աղջկա կնքամայրն էր եւ ստիպեց մեզ ամուսնանալ: Նա ասում էր. *«Բավական է, դուք պետք է ամուսնանաք, եւ քանի որ ես ձեր աղջկա կնքամայրն եմ, պետք է նաեւ կնունք անենք»:*

Հակառակ դեպքում, մենք երբեք չէինք էլ ամուսնանա: (Մոնիքն սկսեց ծիծաղել):

– Դուք եկեղեցու՞մ ամուսնացաք:

Ֆ. – Ոչ: Քաղաքապետարանում: Կնքամայրն ամեն ինչ կազմակերպել էր: Կարծեմ օգոստոսի 15-ն էր...

Մ. – ... 1963 թվին:

Ֆ. – Կնքամայրը պայմանավորվել էր քաղաքագլխի հետ: Հրավերները տրվել էին: Հարսանիքի օրն ամեն ինչ պատրաստ էր: Մենք չէինք հակառակում նրան եւ այնքան էլ չէինք հուզվում: Հայտարարվեց. *«Սկըսենք»:* Եւ մենք ամուսնացանք, բոլոր շորսով, նրա եւ իր ամուսնու հետ, որպես վկա: Հարսանեկան նկարներում ես նման էի շվեդական մի հոմոսեքսուալիստի:

Մայրս շատ տխրեց, որ ամեն ինչ արագ ավարտվեց: Նա ցանկանում էր, որ դա երկար տեւեր, որպեսզի մի լավ տոն անեինք: Դա նրան տխրեցրեց թերեւս ավելի շատ, քան այն օրը, երբ ես հրաժարվեցի Պատվո Լեգեոնի շքանշանից: Այս անգամ նա չափազանց վշտացավ:

– Դուք դադարեցիք աշխատել ձեր դստեր հետ զբաղվելու պատճառո՞վ:

Մ. – Ոչ այնքան: Ես սպասում էի, որ ինձ համար դեր կգտնեն, եւ երկար սպասեցի:

Ֆ. – Երբ ես դարձա կինոաստղ, մարդիկ բնազդաբար սկսեցին մտածել. *«Քանի որ նրա ամուսինը կինոաստղ է, ուրեմն նա կարիք չունի աշխատանքի»:*

Մ. – Այո, անհրաժեշտ եղավ «թակել դռները»: Ես տառապում էի:

Ֆ. – Դա դաժան էր եւ անարդար:

– Դուք զայրանու՞մ եք, երբ ձեզ ասում են, որ դուք Նուարեի կինն եք:

Մ. – Առօրյայում ոչ այնքան: Մասնագիտության մեջ ես սիրում եմ, որ ինձ անվանեն Մոնիք Շոմեթ:

– Եւ դուք երբեք վատ չէի՞ք զգում այն բանից, որ Ֆիլիպն ավելի մեծ հաջողություն ուներ, քան դուք:

Մ. – T.n.p.-ում տաս տարվա ամբողջ աշխատանքի ընթացքում ես ինձ արդեն դրսեւորել էի: Ես խաղացել էի շատ լավ դերեր եւ ամեն տեղ գնացել էի:

– Ինչպե՞ս եք դուք բացատրում ձեր երկարատեւ ամուսնությունը:

Ֆ. – Մենք միշտ ունեցել ենք հավասար հարաբերություններ: Երբեք միմյանց նկատմամբ չենք ունեցել առավելության զգացում: Մենք աշխատում էինք միեւնույն մասնագիտությամբ եւ գիտեինք, թե ինչ բան է հաջողությունն ու ձախողումը: Երբ ես ճանաչեցի Մոնիքին, նա աստղ էր, իսկ ես սկսնակ:

Մ. – Հարկավոր չէ ամեն ինչ շփոթել: Պետք չէ անընդհատ ձգտել դառնալ պրոֆեսիոնալ: Դա ուրիշ բան է:

Ֆ. – Օ՜, այո: Պետք չէ տուն բերել աշխատանքային պրոբլեմները, այդ դեպքում ամեն բան անհնար է:

– Ինչո՞վ եք զբաղվում ազատ ժամանակ:

Ֆ. – Հիմնականում մենք չենք ճանապարհորդում: Մնում ենք այստեղ կամ Մառլիի մեր տանը: Երբեմն Մոնիքն աշխատում է, եւ ես գալիս եմ այստեղ բոլորովին մենակ, հանգստանալու:

– Դուք շարունակելու՞ եք միասին աշխատել:

Մ. – Նա վախենում է երկու ամիս ինձ

հետ անցկացնել (ծիծաղելով): Ֆիլիպն ասում է, որ ուժ է պետք ինձ դիմանալու համար:

Ֆ. – Դա Հենրի Գրազիանիի ֆիլմն էր: Արդեն քսան տարի է, որ մենք միասին նկարահանվել ենք «Pal de carotte»-ում:

– Պատահու՞մ է, որ նկարահանման ժամանակ մոռանաք, որ ամուսիններ եք:

Ֆ. – Այո, իհարկե: Դա մասնագիտությունից է գալիս: Դա ուրիշ աշխարհ է: Դա շատ զվարճալի է: Հազվադեպ է լինում, որ մեզ առաջարկում են միասին նկարահանվել:

Մ. – Եւ հետո, մենք դրան չենք էլ ձգտում: Ժամանակ առ ժամանակ կարելի է, բայց յուրաքանչյուրս իր ճանապարհով պետք է գնա: Մենք սովորություն չունենք միմյանց «կոչել»:

– Երեսուն տարվա համատեղ կյանքում դուք ինչ որ բանով նմանվու՞մ եք միմյանց:

Ֆ. – Ոչ: Մենք շատ տարբեր ենք:

Մ. – 60 տարվա ամուսնական կյանքից հետո քո տատն էր ասում իր ամուսնուն. *«Այս մարդու հետ ես ոչինչ չկարողացա անել»:*

– Ինչպե՞ս է նա ընդունում ձեր քննադատությունը:

Մ. – Իհարկե, դրանից հետո նրա տրամադրությունը չէր բարձրանում:

Ֆ. – Բոլորի համար վտանգավոր է այն ժամանակաշրջանը, երբ սկսվում է հաջողությունը: Հնարավոր է, որ մի քիչ գոհունակություն լինի իր հանդեպ, բայց, իհարկե, ոչ թե հարաբերություններում, այլ իր մասնագիտացման մեջ, քանի որ «վայրէջքի» հավանականությունը հենց այդ մի փոքր գոհունակության մեջ է: Այդտեղ էր, որ Մոնիքը շատ ուշադիր եղավ: Պատկերացրեք, որ ձեզ սիրող եւ պաշտող մարդը հայտարարում է. *«Դա այնքան էլ լավ չէ, որ նրանք ասում են»:* Չափազանց դժվար է «կուլ տալ»: Դրա համար ես Մոնիքին երախտապարտ եմ: Նա օժտված է անալիզի եւ սինթեզի այնպիսի շնորհքով, որ ես երբեք չեմ ունեցել:

– Իսկ Ֆիլիպը, նա ձեզ օգնե՞լ է:

Մ. – (Հառաչելով). Ոչ այնքան: Նա ասում էր. *«Լավ է»:* Այս է բոլորը, եւ նա չի ծավալվում, չի սովորում:

Ֆ. – Դա Մոնիքին մի քիչ զայրացնում է:

Մ. – Ես երազում էի կողքիս ունենալ այնպիսի մի «աչք», որն ինձ ճանապարհ ցույց կտար:

– Ուրիշ, էլ ի՞նչ է ձեզ տվել ձեր կինը:

Ֆ. – Նրան հաջողվեց ինձ համոզել, որ ես անտանելի չեմ: Ես ինձ համարում էի (ես հիմա էլ եմ այդպես գտնում) անտանելի: Երբ գտնվում է ինչ որ մեկը, որ ձեզ համարում է գեղեցիկ եւ հրապուրիչ, դա ձեզ սփոփում է: Ամեն անգամ դիմահարդարման գալուց ես հիշում եմ իմ ամենասիրելի արտահայտությունը. *«Ի՞նչ եմ անելու այս «գերանի» հետ», կարիերա անելուց դա չափազանց դժվար գործ է»:* Ես շատ դժվարություններ եմ ունեցել, սեփական ֆիզիկականի հետ հարմարվելու համար: Ինձ նման մարդու համար ծերանալու միակ առավելությունն այն է, որ կիլոգրամներս քիչ երեւան:

– Իսկ դու՞ք, դուք նրան հենց սկզբից հրապուրի՞չ էիք համարում:

Մ. – Այո, ես ավելի հեռուն էի տեսնում, քան մյուսները: Ես տեսնում էի այն, ինչ ապագայում էր:

Ֆ. – Մի օր Մոնիքն արտաբերել է հիանալի մի նախադասություն: Մի բարեկամ իմ մասին խոսելիս նրան ասել էր. *«Այս ֆիլմում Ֆիլիպը վեհանձն է»:*

Մոնիքը նրան պատասխանել էր. *«Ավելի շատ պետք է այդպես մտածեիք»:*

– Ինչպե՞ս եք դուք վերաբերվում նրա երկրպագուներին:

Մ. – Նա ունի ժողովրդական մասնագիտություն, դա նորմալ է: Նորմալ չէր լինի, եթե նա այն չունենար:

«Պարի մաչ»

Տասը խոստում նախագահի ընտրվելու համար

(Ի հակադրություն Լեւոն Ջ-ի, Պարույր Ա-ի, Վազգեն ոչ Ա-ի, «Աջ» Յարութի եւ ուրիշների)

1. Յանձին ինձ հիմնադրում (կամ վերականգնում) եմ իմ ընդհատակյա դինաստիայի օրինական գոյությունը:
2. Իմ բարեկամներին պաշտոններ եմ շնորհում ըստ նրանց հավասարմասեր ընդունակությունների եւ վարձատրում եմ ըստ իմ օգտին նրանց կատարած աշխատանքի:
3. Ժողովրդի կենսամակարդակի բարձրացումը հռչակում եմ որպես բուն իսկ ժողովրդի սեփական գործ:
4. Սեւացնում եմ շուկայական հարաբերությունները:

5. Իմ քաղաքական հակառակորդներին տալիս եմ ինքնաքննադատության իրավունք:
6. Թույլ եմ տալիս, որ ինձ վրա կրակեն ըստ ամերիկյան ավանդույթների, բայց փամփուշտներով:
7. Պայքարում եմ հանուն միասնության՝ նրա կենտրոնը դառնալու հեռանկարով:
8. Վերացնում եմ մարդու շահագործման սոցիալիստական տարբերակը եւ մտցնում ավելի առաջավորը:
9. Յուրացնում եմ գների վրա սահմանված պրեզիդենտական հինգ տոկոսը:
10. Սովետական թշվառ, անտեր, ազատ Հայաստանը դարձնում եմ առեւտրական, կաշառակեր, անհաշտ Անի՝ ինքնաստան:

Ձեր ձայնը տվեք պրեզիդենտական գիտությունների թեկնածու Վարուժան ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆԻՆ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Աշխարհի մեկ չեմպիոն, 2 փոխչեմպիոն

Բուլղարիայի Վառնա առողջարանային քաղաքում ավարտվեց հունա-հռոմեական (դասական) ըմբշամարտի աշխարհի հերթական առաջնությունը: Փայլուն հանդես եկավ աշխարհի անցյալ տարվա չեմպիոն, կումայրեցի Մնացական Իսկանդարյանը (74 կգ), որն այս անգամ էլ պահպանեց ուժեղագույնի իր տիտղոսը:

Իսկ Գերմանիայի Դոնաուէշինգեն քաղաքում շարունակվող ծանրամարտի աշխարհի առաջնությունում իրենց ելույթներն ավարտած Հայաստանի երկու ներկայացուցիչները՝ գեղակերտցի Յուրի Սարգսյանը եւ կումայրեցի Իսրայել Միլիտոսյանը դարձան փոխչեմպիոններ: Յուրի Սարգսյանի համար դա ոչ միայն հաջողություն, այլեւ մարզական սխրանք պետք է համարել: երեք տարվա ընդմիջումից հետո վերադառնալով մեծ սպորտ, աշխարհի 19 ռեկորդների հեղինակ, օլիմպիական խաղերի արծաթե մեդալակիր, երիտասարդների ու մեծահասակների աշխարհի կրկնակի չեմպիոն Յուրի Սարգսյանը, դրսեւորելով գերբնական կամք, քրտնաջան մարզումների շնորհիվ կարճ ժամանակում անհրաժեշտ մարզավիճակ ձեռք բերեց: Սակայն ինչպես միշտ, այս անգամ էլ նրա ճանապարհին կանգնեց հանրահայտ Նաիմ Սուլեյմանօղլուն (60 կգ), որի պատճառով, ինչպես մի առիթով խոստովանել է մեր անվանի ծանրորդը, ինքը ստիպված թողել է ասպարեզը, քանի որ միշտ 2-րդը լինելու հեռանկարը նրան չի գայթակղել:

Նաիմ Սուլեյմանօղլուն այս անգամ երկամարտում ցույց տվեց 310 կգ արդյունք, իսկ 30-ամյա հայ դյուցազնի ցուցանիշն է 302,5 կգ, որը վատ արդյունք չէ: Համեմատության համար նշենք, որ Նիկոլայ Փեշալովն անցյալ տարի աշխարհի չեմպիոն դարձավ 297,5 կգ արդյունքով:

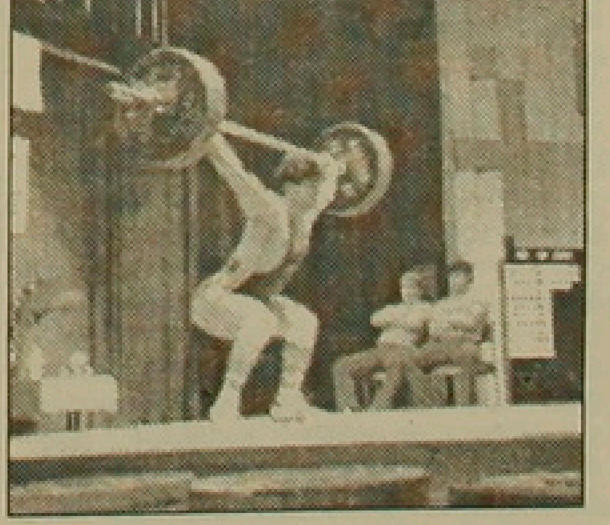

Այլ էր սեուլյան օլիմպիադայի արծաթե մեդալակիր, 1989 թվականի աշխարհի եւ Եվրոպայի չեմպիոն Իսրայել Միլիտոսյանի հարցը: Նա համարվում էր չեմպիոնի կոչման գլխավոր հավակնորդ, սակայն ավելորդ 300 գր. սեփական քաշը խանգարեց հասնել բաղձալի նպատակին: Իսրայելը եւ իր մշտական մրցակից Յոտա Յոտովը երկամարտում վաստակեցին հավասար (245 կգ) արդյունք: Չեմպիոնի կոչումը նվաճեց բուլղարացի ծանրորդը: ■

Խորհրդային առաջնությունները կասկածանքի տակ

Թռիչքներ չլինելու պատճառով չկայացան բասկետբոլի՝ «Ուրարտու»-«Իմպուլս» (Կրասնոդար), ֆուտբոլի՝ «Կոտայք»-«Տավրիա», «Բուկովինա»-«Կոտայք», «Զիմբրու»-«Կոտայք» ԽՍՀՄ առաջնությունների հանդիպումները:

Ինչպես հայտնի է, Աբովյանի «Կոտայք»-ն առաջին խմբի գավաթի խաղարկության եզրափակիչի ուղեգիր էր ձեռք բերել, սակայն Վոլգոգրադի «Ռոտոր»-ի հետ վճռական առաջին հանդիպումն էլ չկայացավ: Կողմերի համաձայնությամբ մրցանակը կվիճարկվի մեկ խաղով, որը կկայանա Յալթայում:

Ֆուտբոլի համամիութենական ֆեդերացիան արդեն որոշում է կայացրել հիշյալ հանդիպումներն անցկացնել նոյեմբերին: ■

ԽՍՀՄ առաջնություն

2-րդ խումբ, Հայաստանի գոտի

(հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ)

	խ	մ
1. Սյունիք	28	49
2. Արաքս	28	43
3. Շիրակ	25	42
4. Սպիտակ	27	38
5. Կոշկագործ	26	34
6. Երազանք	27	30
7. Արցախ	18	29
8. Սալաթիա	27	28
9. Իմպուլս	27	24
10. Զվարթնոց	26	23
11. Պահածոյագործ	27	23
12. ՖԻՄԱ	27	23
13. Նիգ	27	20
14. Մուշ	28	20
15. Նաիրի	27	20
16. Զորավան	28	19
17. Ալմաստ	28	17
18. Զանգեզուր	25	17
19. Ալաշկերտ	26	17
20 Քասախ	26	16

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Ուկրաինայի արտաքին քաղաքականության առաջնային խնդիրները

«Ուկրաինան եւրոպական պետություն է եւ չի պատկերացնում իրեն եւրոպական զարգացումից դուրս»: Այդ մասին հայտարարեց Ուկրաինայի արտգործնախարարության պատասխանատու աշխատակիցը:

«Դիվանագիտական համայնապատկեր»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա մանրամասնորեն ուրվագծեց Ուկրաինայի արտաքին քաղաքականության առաջնային խնդիրները եւ նրա հավանական քայլերը այդ ոլորտում: Դիվանագետը հիշեցրեց, որ պետական ինքնիշխանության մասին հռչակագրի ընդունումից անմիջապես հետո Ուկրաինայի Գերագույն խորհրդի նախագահ Լ. Կրավչուկը ուղերձներ հղեց 27 պետությունների հասցեով, որոնք սահմանված են *«որպես առաջնային Ուկրաինայի արտաքին քաղաքականության համար»*: Դրանք առաջին հերթին հարեւաններն են, հետո այն պետությունները, որտեղ կան ուկրաինական համայնքներ, *«արդյունաբերական նոր երկրներ»*՝ Հարավային Կորեա, Սինգապուր, Մալայզիա, ինչպես նաեւ այն պետությունները, որոնց հետ տարբեր ոլորտներում Ուկրաինան ավանդականորեն զարգացնում է շահավետ համագործակցություն, օրինակ՝ Ճապոնիան, Հնդկաստանը, Չինաստանը: Նրա խոսքերով, Ուկրաինայի արտաքին քաղաքական առաջիկա քայլերը կընթանան այդ, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի եւ մյուս միջազգային կազմակերպությունների ուղղություններով:

Պատասխանելով այն հարցին, թե մասնակցելո՞ւ է արդյոք Ուկրաինան ինքնիշխան հանրապետությունների Արտաքին գործերի նախարարների խորհրդի (ԱԳՆԽ) աշխատանքներին, դիվանագետը հիշեցրեց, որ Կիեւը այն ստեղծելու նախաձեռնողներից մեկն էր: Նա նշեց, որ այդ խորհուրդը կկոորդինացնի նախկին ԽՍՀՄ-ի հանրապետությունների ջանքերը փոխհարաբերությունների այս շատ կարեւոր եւ զգայուն ոլորտում: Ուկրաինայի արտաքին գործերի նախարարը մշտապես մասնակցում է ԱԳՆԽ-ի նիստերին: Արտահայտելով իր անձնական տեսակետը՝ դիվանագետն ասաց, որ եթե ԱԳՆԽ-ն *«խնդրահարույց գործի որպես կոորդինացնող մարմին եւ չվերածվի ներքական վարչակազմի, որի ներսում կքննարկվեն նախկին փորձերը՝ անել մեկ բան, ասել մեկ ուրիշ բան, ապա այն կդառնա հանրապետությունների միջեւ փոխգործունեության եւ նրանց դիրքորոշումների համաձայնեցման կարեւոր եւ անհրաժեշտ բաղադրամասերից մեկը»:* Բայց դրա համար պետք է մշակել նրա գործունեության հստակ մեխանիզմ եւ պարզորեն ուրվագծել նրա անդամների լիազորությունների եւ պատասխանատվության ոլորտները:

Մոսկվայում Ուկրաինայի մշտական ներկայացուցչությունը վերափոխվեց Ուկրաինայի նախարարների կաբինետի արտաքին տնտեսական եւ մշակութային կապերի ներկայացուցչության:

Ինչպես հայտնի դարձավ *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*-ին, այն մշտական կապեր կհաստատի տնտեսության ղեկավարման միջհանրապետական մարմինների եւ մյուս հանրապետությունների ներկայացուցչությունների հետ՝ Ուկրաինայի ինքնիշխան իրավունքները պաշտպանելու համար: Մշտական ներկայացուցչությունը կհամագործակցի նաեւ Մոսկվայում հավատարմագրված մյուս երկրների դեսպանատների եւ ներկայացուցչությունների հետ: ■

«Պառավաքարի ահաբեկչությունը ծրագրված էր»

Այսպես հայտարարեցին երեկ առավոտյան կազմակերպված մամլո ասուլիսում, որին մասնակցում էին ԱԻՄ-ի խորհրդարանի անդամներ Սուսաննա Ավագյանը, Արմեն Զաքիկյանը, ԱԻՄ-ի նախագահ Պարույր Հայրիկյանը:

Նրանք նշեցին, որ ՀՀ նախագահի թեկնածու Պ. Հայրիկյանի ընտրարշավի ժամանակ, սեպտեմբերի 28-ին, Տավուշի շրջանի Պառավաքար գյուղի մոտ թեկնածուի եւ նրա վստահված անձանց վրա կատարվել է զինված հարձակում, որի ժամանակ ջարդուփշուր են արվել ընտրարշավի 7 մեքենաները, 2 տեսախցիկ, թռնագրավվել են տեսաժապավենները, մարմնական լուրջ վնասվածքներ են ստացել ԱԻՄ-ի քարտուղար Արամազդ Զաքարյանն ու ընտրարշավի մասնակից Բագրատ Ստեփանյանը: Ահաբեկչական գործողություններին մասնակցել է անգամ տեղի վաշտի հրամանատարը: Տուժածներն այդ մասին հայտնել են հանրապետության ներքին գործերի նախարարությանը, դատախազություն, կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով, բայց առայժմ ոչ մի պատասխան չեն ստացել: Մամլո ասուլիսին չներկայացան նաեւ ՆԳՆ-ից հրավիրված աշխատակիցները:

Նշվեց նաեւ, որ կատարվածի մասին տեղեկացվել է ԱՄՆ մի քանի կոնգրեսականների, որոնք պատրաստվում են միջազգային մասշտաբի աղմուկ բարձրացնել՝ նկատի ունենալով Պ. Հայրիկյանի հեղինակությունը եւ մարդու տարրական իրավունքների ոտնահարումը:

Ցուցադրվեց հուշասալիկ, որն ամերիկացի պատգամավորները հանձնել են Պ. Հայրիկյանին՝ համեմատելով նրան ամերիկացի Ջեֆերսոնի հետ:

Դ. Ս.

Հայերը հույս ունեն վերադառնալ Մարտունաշեն եւ Գետաշեն

«Ես համոզված եմ, որ Մարտունաշեն եւ Գետաշեն գյուղերում կրկին հայեր կապրեն», հայտարարեց «ԻՖ»-ի թղթակցին տրված հարցազրույցում Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Տիգրան Կյուրեղյանը: **«Եթե Հայաստանի ղեկավարությունը վարի ճիշտ քաղաքականություն, ապա մեզ կհաջողվի վերադարձնել Ադրբեջանի տարածքում գտնվող բոլոր կորցրած հայաբնակ գյուղերը»**, ասաց պատգամավորը: Նրա խոսքերով, այդպիսի գյուղերի թիվը անցնում է 20-ից: **«Շատ կարեւոր է,- նշեց Տ. Կյուրեղյանը,- որ քաղաքական քայլերը ետ չմնան արդար զինված պայքարի ընթացքում ձեռք բերված նվաճումներից»:** ■

Ավիահաղորդակցություն Ուզբեկստանի եւ Թուրքիայի միջեւ

Ինչպես հաղորդում են Տաշքենդից, այնտեղ Ուզբեկստանի փոխնախագահ Շուկուրուլի Միրսաիդովի եւ Թուրքիայի առեւտրաարդյունաբերական շրջանակների միջեւ տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել բացել օդային կապ Թուրքիայի եւ Ուզբեկստանի միջեւ:

Պայմանավորվեցին նաեւ ստեղծել համատեղ ձեռնարկություններ: Ցանկություն հայտնվեց Տաշքենդն ու Ստամբուլը եղբայր քաղաքներ դարձնելու մասին: Ստամբուլում նախատեսվում է բացել Ուզբեկստանի մշակույթի եւ լուսավորության տուն: ■

Ադրբեջանում ստեղծվեց պաշտպանության խորհուրդ

Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովի սեպտեմբերի 29-ի հրամանագրով հիմնադրվեց հանրապետության պաշտպանության խորհուրդ, որը գլխավորեց ինքը՝ Այազ Մութալիբովը: Նոր մարմնի կազմ են մտել տարբեր կազմակերպությունների եւ շարժումների ներկայացուցիչներ, այդ թվում՝ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունից, ազգային անկախության կուսակցությունից եւ Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատից:

Պաշտպանության խորհրդի անդամները կախված են այնտեղ եւ չեն կարող զբաղեցնել որեւէ ուրիշ պաշտոններ: Ըստ հրամանագրի, պաշտպանության խորհուրդը պետք է մշակի իր գործունեության մասին դրույթներ եւ ներկայացնի դրանք հանրապետության նախագահին՝ հաստատման: Հրամանագրի տեքստից դեռ բոլորովին պարզ չէ խորհրդի լիազորությունների ոլորտը: ■

Բաքվի ցուցարարների պահանջը

Ինչպես հաղորդում է «ԻՖ»-ի թղթակիցը, սեպտեմբերի 30-ին Բաքվում տեղի ունեցավ ընդդիմության հանրահավաք, որին մասնակցեցին մի քանի հարյուր հազար մարդ: Հանրահավաքի մասնակիցները պահանջեցին անհապաղ կազմալուծել խորհրդարանը, ստեղծել ժողովրդի վստահությունը վայելող կառավարություն:

Հայ-ադրբեջանական սահմանում եւ ԼՂԻՄ-ում իրավիճակի սրման կապակցությամբ ելույթ ունեցողները պահանջեցին համընդհանուր զինակոչ հայտարարել, ինչպես նաեւ լուծել ազգային բանակ ստեղծելու հետ կապված հարցերը: ■

Գամսախուրդիան կոչ է անում հանձնել զենքը

Սեպտեմբերի 30-ին Թբիլիսիում Վրաստանի նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիան հայտարարեց, որ հեռուստաաշտարակի մոտ տեղի ունեցած պայթյունը կազմակերպվել էր **«խռովարարների կողմից սադրիչ նպատակներով, որպեսզի ստիպեն կառավարությանը դիմել պատասխան գործողությունների»**: Սեպտեմբերի 29-ին, ժամը 22-ի մոտ Թբիլիսիի հեռուստաաշտարակի շենքի շրջակայքում պայթյուն լսվեց: Ինչպես հաղորդում է «ԻՖ»-ի թղթակիցը, վկայակոչելով իրադարձությունների ականատեսներին, անմիջապես պայթյունից հետո տեղի ունեցավ կարճատեւ փոխհրաձգություն: Պայթյունից վնասվել է շենքը, կան վիրավորներ: Զ. Գամսախուրդիայի խոսքերով, **«օրինական իշխանությանը հավատարիմ ուժերը փոխհրաձգությանը չեն մասնակցել»**:

Վրաստանի նախագահը հերթական անգամ ընդդիմությանը կոչ արեց հանձնել զենքը՝ խոստանալով չպատժել: Գամսախուրդիան հրաժարվեց որեւէ բանակցությունից, մինչեւ որ զենքը չհանձնվի: ■

Տաջիկստանի ընդդիմադիրները պահանջում են

Սեպտեմբերի 30-ին Դուշանբեում, Տաջիկստանի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանում հրապարակվեցին ընդդիմության պահանջները: Դրանք էին՝ չեղյալ համարել արտակարգ դրություն մտցնելու մասին քաղխորհրդի որոշումը, դադարեցնել կոմկուսի գործունեությունը եւ ազգայնացնել նրա ունեցվածքը:

Խորհրդարանի պատգամավորները, որոնց 95 տոկոսը կոմունիստներ են, համառորեն պահանջում էին թույլատրել կոմկուսի գործունեությունը վերանվանումից հետո:

Նստաշրջանի հեռարձակումը իրականացվում էր տաջիկերեն: Ռուսալեզու բնակչությունը գործնականապես զրկված էր խորհրդարանում տեղի ունեցող քննարկումներին հետեւելու հնարավորությունից: ■

Նազարբաեւի այցը Թուրքիա. արդյունքները գերազանցեցին սպասելիքները

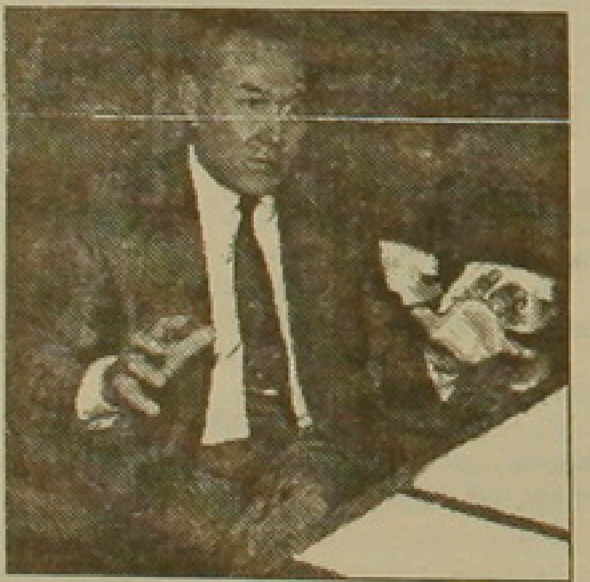

Ղազախստանի նախագահի Թուրքիա կատարած այցի արդյունքները գերազանցեցին նրա բոլոր ակնկալությունները: Այդ մասին հայտարարեց Նուրսուլթան Նազարբաեւը վերադարձին, Բաքվում կարճատեւ կանգառի ժամանակ: Նա ավելացրեց, որ Թուրքիայի նախագահ Թուրգուտ Օզալի հետ ստորագրվել են մի շարք փաստաթղթեր, այդ թվում՝ Ստամբուլ-Բաքու-Ալմա-Աթա ավիահաղորդակցության մասին պայմանագիրը: Կես տարվա ընթացքում շահագործման կհանձնվեն Թուրքիայի եւ Ղազախստանի միջեւ կապի հեռախոսային եւ հեռուստատեսային գծերը: Նուրսուլթան Նազարբաեւը հաղորդեց, որ Ստամբուլում ստեղծվել է Թուրքիա-Ղազախստան տնտեսական խորհուրդ: ■

Ռուսաստանի պատգամավորների խումբը մեկնում է Անդրկովկաս

Սեպտեմբերի 30-ին տեղի ունեցավ Ռուսաստանի պատգամավորների հանդիպումը պետական քարտուղար Գենադի Բուրբուլիսի հետ: Հանդիպման ընթացքում քննարկվում էին ԼՂԻՄ-ի վերաբերյալ Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարության կողմից ընդունված միացյալ կոմյունիկեի դրույթները, նրա իրագործման համար վերահսկող աշխատանքային խումբ ստեղծելու հետ կապված հարցերը: Դրա մասին «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հաղորդեց Ռուսաստանյան Ֆեդերացիայի սահմանադրական հանձնաժողովի անդամ Վիկտոր Շեյնիսը: Նա նշեց, որ Ռուսաստանի խորհրդարանը չըհասցրեց ժամանակին ստեղծել անհրաժեշտ կառուցվածքներ: Սակայն պատգամավորների խումբը, ինչպես նաեւ Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարարության աշխատակիցների եւ Ռուսաստանի կառավարությանը կից ստեղծված պաշտպանության պետկոմիտեի ռազմական փորձագետները մոտ օրերս կմեկնեն ընդհարումների բուն կետերը: Շեյնիսն ասաց, որ աշխատանքային խմբի կառուցվածքների մեջ կմտնեն Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի պատվիրակությունները: Խմբի անդամների մի մասը կաջակցի հայերի եւ ադրբեջանցիների միջեւ բանակցությունների գործընթացին: ■

Ուզբեկստանի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանը

Սեպտեմբերի 30, Տաշքենդ: Այստեղ բացված Ուզբեկստանի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանի օրակարգում հետեւյալ հարցերն են. ամրապնդել տնտեսական ինքնիշխանությունը, կազմակերպել ընտրությունները, ճանաչել Մերձբալթյան հանրապետությունների անկախությունը եւ կազմել Միության Գերագույն խորհրդում Ուզբեկստանի պատգամավորության թեկնածուների ցուցակը:

Ինչպես ցույց տվեց Ուզբեկստանի *«Բիրլիկ»* ժողովրդական շարժման մամլո կենտրոնի կողմից անցկացրած հարցումը, Միության Գերագույն խորհրդի պատգամավորության թեկնածուների հաստատման կարգը առաջացնում է պատգամավորների դժգոհությունը: Սամարղանդի պատգամավոր Վիկտոր Տարաննիկի կարծիքով, *«թեկնածուների ցուցակները ոչ ոք չի քննարկել, նրանք ոչ մի տեղ չեն հրապարակվել, ուստի, ինչպես միշտ, պատգամավորները ըստիպված կլինեն քվեարկել լճացման ժամանակների լավագույն ավանդույթներին համապատասխան»:*

«Բիրլիկ»-ի մամլո ծառայությունը արտակեց հանրապետության նախագահի ընտրությունների մասին օրենքի նախագիծը որպես *«ոչ դեմոկրատական եւ միակողմանի»:*

«Այն կազմված է այնպես, որ միայն մեկ մարդ, այն է՝ Իսլամ Քարիմովը, ի վիճակի կլինի քվեարկվել Ուզբեկստանի նախագահ», նշվում է «Բիրլիկ»-ի՝ հանրապետության ժողպատգամավորներին ուղղված դիմումի մեջ: Թեկնածուներ առաջադրելու համար օրենքի նախագծով նախատեսված 20 օրերի ընթացքում միայն Ի. Քարիմովը հնարավորություն կունենա հավաքել 100 հազար ստորագրություն:

«Բիրլիկ»-ը դիմեց պատգամավորներին հետեւյալ խնդրանքով. աջակցել թեկնածուների առաջադրման ժամկետը երկարացնելու առաջարկությանը, սահմանափակել թեկնածությանը աջակցող ընտրողների թիվը 10 հազարով, անցկացնել ընտրությունները միայն այլընտրանքի հիման վրա եւ միջազգային փորձագետների հսկողության տակ:

Ըստ «Բիրլիկ»-ի հաղորդագրության, Ուզբեկստանի Գերագույն խորհրդի մոտ 100 պատգամավոր չեն ստորագրել հանրապետության այժմյան նախագահ Ի. Քարիմովի պահանջը: Նախատեսվում է, որ նստաշրջանում նրանք կաջակցեն «Բիրլիկ»-ի համանախագահ Աբդուրահիմ Պուլատովի թեկնածությանը: ■

Լուրերը Interfax-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
phone: 58-1841, fax: (8-852)56-2941, telex: 243267 SULA SU
Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Դասիչ՝ 69149
«Պարբերական» հրատ. տպարան
Macintosh համակարգչային շարվածք՝ Ռ.Ա.Կ. մամուլի եւ տեղեկատվության կենտրոնի

digitised by A.R.A.R.@